
Készült a
„Veszprém megye fejlesztésének megalapozása a 2014-2020 közötti időszakra” című,
ÁROP-1.2.11/A-2013-2013-0011 azonosítószámú projekt keretében a
Veszprém Megyei Önkormányzat
megbízásából

**VESZPRÉM MEGYE
TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA
STRATÉGIAI PROGRAM**

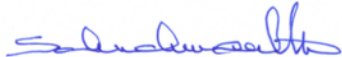
- KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS -

2014. május

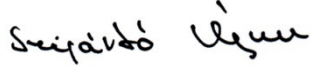
**A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS ELKÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDŐK
NÉVSORA:**

Károlyi János
területrendező vezető tervező

szakképesítés: okl. geográfus,
okl. térinformatikai szakmérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 13-1017
tervezői jogosultság: TR

Schuchmann Péter
területrendező vezető tervező

szakképesítés: okl. táj- és kertépítész
mérnök, okl. városépítési- városgazdasági
szakmérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 01-5068
tervezői jogosultság: TR, TK

Szijártó Ágnes
tervező

szakképesítés: tájrendező és kertépítő
mérnök

Burányi Endre
településtervezési és
területrendező vezető tervező

szakképesítés: okl. táj- és kertépítész
mérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 01-5014
tervezői jogosultság: TR, TT, TK, szakértői
szám: SZ-031/2013

Budapest-Veszprém, 2014. május

TARTALOMJEGYZÉK

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSÁNAK ISMERTETÉSE.....	5
1.1. A környezeti értékelés tematikája.....	5
1.2. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata, kapcsolódása a tervezési folyamathoz	7
1.3. A környezeti értékelés során tett javaslatok hatása a végleges megyei program alakulására	7
1.4. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, a vélemények figyelembe vétele	8
<i>Információhoz való hozzáférés.....</i>	8
<i>Az egyeztetési eljárás és a beérkezett észrevételek ismertetése, az azokra adott válaszok illetve a szükségessé váló módosítások .....</i>	9
1.5. A környezeti értékeléshez felhasznált információk leírása és jellemzése	10
2. A FENNTARTHATÓSÁGI ÉRTÉKREND ÉRVÉNYESÍTÉSE.....	11
3. VESZPRÉM MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA.....	17
3.1. Veszprém megye új Területfejlesztési Programja kidolgozásának indokoltsága, célja, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés szempontjából fontos elemeket.....	17
3.2. A programprioritásainak összevetése a közösségi, az országos illetve megyei szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint vízgazdálkodási célokkal	19
<i>Illeszkedés a Nemzeti Fejlesztés 2030 program környezeti prioritásaihoz .....</i>	20
<i>Illeszkedés a Nemzeti Vidékstratégia 2020 környezeti céljaihoz.....</i>	22
<i>Illeszkedés a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III 2009-2014) céljaihoz .....</i>	24
3.3. A területfejlesztési program összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal	30
<i>Veszprém Megye Területrendezési Terve .....</i>	30
<i>Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja 2011-2016 .....</i>	31
<i>Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek.....</i>	32
3.4. A változatok közötti választások	33
4. VESZPRÉM MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA	33
4.1. A programprioritásainak környezeti szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása	33
4.2. A jelenlegi környezeti állapot releváns, a Program tartalmával összefüggésben lévő elemeinek ismertetése.....	36
<i>Környezeti jellemzők azonosítása, melyekre a Program hatással lehet.....</i>	36
<i>A környezeti állapot egyéb jellemzőinek leírása - terhelhetőség.....</i>	38
<i>A program megalapozása, illetve a prioritások meghatározása során feltárt környezeti konfliktusok elemzése, értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a programban megfogalmazott javaslatok nem valósulnának meg.....</i>	39

4.3. A program céljainak és prioritásainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása	41
<i>A természeti erőforrások igénybevételét vagy környezetterhelést kiváltó tényezők.....</i>	<i>41</i>
<i>Közvetett módon környezeti következménnyel járó társadalmi, gazdasági folyamatokat kiváltó tényezők.....</i>	<i>42</i>
4.4. A program megvalósulása esetén várható, a környezetet érő hatások, következmények előrejelzése	43
<i>Jól azonosítható környezet igénybevétel illetve hatások .....</i>	<i>43</i>
<i>Közvetett módon hatást kiváltó tényezők.....</i>	<i>44</i>
4.5. A környezeti következmények alapján a területfejlesztési program értékelése	48
5. A PROGRAM MEGVALÓSULÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ KÁROS HATÁSOK ELKERÜLÉSÉRE A PROGRAMBAN JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE, TOVÁBBI SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEK	49
5.1. A Programban szereplő környezeti intézkedések értékelése.....	49
5.2. Javaslat szükséges környezeti szempontú intézkedésekre.....	49
6. JAVASLAT A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKBEN FIGYELEMBE VEENDŐ KÖRNYEZETI SZEMPONTOKRA, INTÉZKEDÉSEKRE	52
7. A MEGYEI PROGRAMBAN SZEREPLŐ MONITOROZÁSI JAVASLATOK ÉRTÉKELÉSE	53
8. A 275/2004. (X. 8.) KORM. RENDELET 10. § (1) SZERINTI VIZSGÁLAT A NATURA 2000 TERÜLETEK VONATKOZÁSÁBAN.....	53
9. ÖSSZEFOGLALÁS	57

1. A környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése

1.1. A környezeti értékelés tematikája

A tematika 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben meghatározott érintett szervek részére megküldésre került, biztosítva számukra a jogszabályban előírt 30 napos véleményezési határidőt. Az egyeztetési eljárás összefoglalását az 1.4. fejezet tartalmazza. A környezeti értékelés tematikája az alábbiak szerint épül fel *(dőlt betűvel szedve a tematika egyeztetési eljárása eredményeképp beépült kiegészítések)*:

1. Bevezetés

2. **Veszprém Megyei Önkormányzat tervezési dokumentumok elkészítésének indokltsága, szükségessége, céljainak összevetése más releváns országos és közösségi tervezési dokumentációk céljaival – a 2014-2020 közötti uniós programozási időszakban**

2.1 Előzmények

2.2 A Veszprém Megyei Önkormányzat által elkészítésének tervezési dokumentumok célja, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés szempontjából fontos elemeket.

2.3 A tervezési dokumentációk célrendszerének összehasonlítása az Európai Unió (közösségi), az országos illetve megyei szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint vízgazdálkodási célokkal.

2.4 A tervezési dokumentációk összevetése más releváns tervekkel, és tervezési dokumentációkkal

3. **A környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése**

3.1. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata, és kapcsolódása a tervezési folyamathoz

3.2. Kapcsolódás más releváns koncepciókhoz:

3.2.1. Kapcsolódás területfejlesztési dokumentumokhoz

3.2.2. Kapcsolódás környezetvédelmi dokumentumokhoz

3.2.3. Kapcsolódás fenntarthatósági dokumentumokhoz

3.3. A környezeti értékeléshez felhasznált információk leírása és jellemzése.

3.4. A környezeti értékelés készítése során tett javaslatok hatása a végleges tervezési dokumentációk alakulására

3.5. A környezet védelméért felelős szervek

3.6. Véleményeztetés és nyilvánosság módszerének ismertetése

4. A Veszprém Megyei Önkormányzat tervezési dokumentumában leírt környezeti hatások vizsgálata

4.1. A tervezési dokumentáció rész céljainak környezeti szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása

4.2. A jelenlegi környezeti állapot releváns, a tervezési dokumentáció tartalmával összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

4.3. A tervezési dokumentáció megalapozása, illetve az alternatív javaslatok kidolgozása során feltárt környezeti konfliktusok elemzése, értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a tervezési dokumentációban megfogalmazott javaslatok nem valósulnának meg

4.4. A tervezési dokumentációk céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti szempontból negatív hatást kifejtő tényezők feltárása, különös tekintettel azokra a tervi elemekre, amelyek a természeti erőforrások igénybevételét vagy a környezetterhelés, vagy az emberi egészség károsodásának közvetlen előidézését jelentik

4.5. A tervezési dokumentációk főbb céljainak megvalósulása esetén várható közvetlen következmények előre jelzése (különös tekintettel a környezeti elemekre /földre, levegőre, vízre, élővilágra, épített környezetre, ez utóbbi részeként az építészeti és régészeti örökségre, *továbbá a védett táj- és településképi elemekre*), a környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére, különösen a tájra, településre, klímára, természeti (ökológiai) rendszerre, Natura2000 területekre, a biodiverzitásra, valamint az emberek egészségi állapotára, társadalmi, gazdasági változásokra)

4.6. A helyzetfeltárás összegzése

5. Javaslat környezeti szempontú intézkedésre

5.1 A tervezési dokumentációk célkitűzéseinek érvényesülése során esetlegesen fellépő, a környezetre és az emberi egészségre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések

5.2 Javaslat olyan környezeti szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a tervezési dokumentációkat követő programok és tervek készítésénél figyelembe kell venni. *A bányatelkek figyelembe vétele javasolt a várostérségi, települési projektek előkészítése során.*

5.3 Javaslatok olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a koncepció által befolyásolt más dokumentumokban figyelembe kell venni.

5.4 A koncepció megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a koncepcióban szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

6. Összefoglalás

7. Mellékletek

1.2. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata, kapcsolódása a tervezési folyamathoz

A Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV) jogi alapját a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról jelenti. A jogszabály 1. melléklete szerint az 1996. évi XXI. tv. 23. § (1) bekezdés alapján készülő területi tervekre, így a megyei területfejlesztési programokra is környezeti vizsgálatot kell készíteni. A környezetvédelmi törvény szerinti vizsgálati elemzésnek különösen a következőkre kell kiterjednie (KVT 44. § (1)):

- a) a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, illetőleg javíthatják a környezet állapotát;
- b) a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet, illetőleg a lakosságot;

Az SKV eljárás megindítása egybeesett a vizsgált területfejlesztési program kidolgozásának megkezdésével, biztosítva ezáltal, hogy a környezeti vizsgálatban megfogalmazott javaslatok beépülhessenek a vizsgálat alá vont készülő dokumentumba, megteremtve ezzel a megyei területfejlesztési program és a környezeti vizsgálat közötti oda-visszacsatolást.

1.3. A környezeti értékelés során tett javaslatok hatása a végleges megyei program alakulására

A tervezett tematika megküldésre, véleményeztetésre került a jogszabályban előírt szakhatóságok, érintettek számára. Ugyancsak lezajlott a Környezeti értékelés jogszabályban előírt egyeztetési eljárása. Az elkészült területfejlesztési program-tervezet környezeti értékelése folyamatosan történt. A Program elfogadását megelőzően lesz mód a környezeti szempontú javaslatok beépítésre.

A Programot kidolgozó tervezők (és a megyei önkormányzati szakemberek) és az SKV készítői között folyamatos egyeztetés zajlik, amelynek eredményeképpen iteráló jelleggel, konzultációk alapján történik - a lehetőségekhez mérten - a környezeti szempontok érvényesítése.

1.4. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, a vélemények figyelembe vétele

Információhoz való hozzáférés

A nyilvánosság érintett részének meghatározása

A megyei területfejlesztési program módosításához kapcsolódó környezeti vizsgálat Veszprém megye területére terjed ki. Az érintett nyilvánosság a megyei környezet- és természetvédő szakmai, érdekképviseleti és társadalmi szervezetek, a környezeti és vidékfejlesztési ügyekkel foglalkozó más szervezetek és intézmények továbbá a megye lakossága.

Honlap

A környezeti értékelés egyeztetési dokumentációja, a megyei területfejlesztési program társadalmasítási dokumentációja és az eljárással összefüggő összes nyilvános dokumentum közzétételre kerül a Veszprém Megyei Önkormányzat hivatalos honlapján. (www.veszpremmegye.hu).

Papír alapú hozzáférés

Nyomtatott dokumentációk megtekintése a Veszprém Megyei Önkormányzat Hivatala Veszprém, Megyeház tér 1. hivatali helyiségében lehetséges munkaidőben.

Aktív tájékoztatás

A környezeti értékelés nyilvánosságra hozataláról a megyei önkormányzat honlapján közlemény jelent meg.

Általános véleményadási lehetőség

A honlapon a munka aktuális anyagai elérhetőek, velük kapcsolatban bárki véleményt és észrevételt küldhet a Veszprém Megyei Önkormányzat Hivatalához írásban. A vélemények és észrevételek megadására a nyilvánosságra hozatal időpontjától legalább 30 nap határidőt biztosítunk.

A beérkező társadalmi vélemények figyelembevétele

A határidőre beérkezett véleményeket feldolgoztuk és a vizsgálatban résztvevő szakértők azokat figyelembe vették a dokumentációk véglegesítésekor. Az érintett nyilvánosság bevonása érdekében az elkészült tematika és a környezeti értékelés egyeztetési változata véleményezésre felkerült a megye honlapjára, és közvetlenül is kiküldésre került a - jogszabály szerint - "környezet védelemért felelős szervek"-nek.

Az egyeztetési eljárás és a beérkezett észrevételek ismertetése, az azokra adott válaszok illetve a szükségessé váló módosítások

A vonatkozó 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet melléklete szerinti körben megküldésre került a környezeti vizsgálat tervezett tematikája, amely az erre beérkezett vélemények alapján került véglegesítésre. Ezt követően készült el a környezeti értékelés egyeztetési változata, amely ismételen egyeztetésre kerül a jogszabályban meghatározott módon. A tematikára a véleményezési határidő lejártáig összesen 11 vélemény érkezett.

A tematikával kapcsolatos megkeresésre reagáltak:

- Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve
- Fejér Megyei Kormányhivatal Építésügyi Hivatalának Állami Főépítésze
- Nemzeti Környezetügyi Intézet Közép-dunántúli Kirendeltsége
- Nemzeti Környezetügyi Intézet Észak-dunántúli Kirendeltsége
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Veszprémi Bányakapitányság
- Országos Környezetegészségügyi Intézet
- Országos Kémiai Biztonsági Intézet

A beérkezett 11 vélemény mindegyike támogató volt, a tematikát elfogadta. A Fejér Megyei Kormányhivatal Építésügyi Hivatalának Állami Főépítésze a tematikát javasolta kiegészíteni a védett táj- és településképi elemekre gyakorolt hatások vizsgálatával. Egyebekben a tematikát elfogadta, további észrevételt nem tett. A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Veszprémi Bányakapitányság kérte a Veszprém megye területére eső bányatelkek figyelembe vételét. Megjegyezte, hogy a nevezett területek felsorolása és részletezése a levele keretein belül azok mennyisége miatt nem lehetséges, de szükséges esetben a Bányakapitányság adatszolgáltatást tud nyújtani a tárgyban. A környezeti értékelés tematikája fenti két érdemi észrevétel figyelembe vételével kiegészítésre került, a környezeti értékelés figyelembe vételükkel készült el.

Ez a fentiek szerint kiegészített tematikára épülő Környezeti Értékelés került egyeztetésre a jogszabályban előírt körben 2014. február hó folyamán. A vonatkozó 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet melléklete szerinti körben egyeztetésre került a környezeti értékelés, ezzel az érdekelt szervek bevonása az előírásoknak megfelelően megtörtént. A véleményezési határidő lejártáig összesen 12 vélemény érkezett az államigazgatási szervektől. Mind a 12 véleményező elfogadta a Környezeti Értékelést, annak tartalmával egyetértett. **Megjegyezzük, hogy egyetlen olyan hozzászólást, véleményt sem tettek a válaszadók, melyek nyomán a Környezeti Értékelés javítása, átdolgozása, kiegészítése szükségessé válna! Véleményezők a környezeti értékelés tartalmával egyetértettek, azt változtatás nélkül elfogadásra javasolták.** Kiemeléssel jelöltük azokat a véleményezőket, akik egyetértő

véleményük kinyilvánítása mellett valamilyen hozzáfűzéssel (nem módosítási igénnyel) is éltek a Környezeti Értékelés, készítői felé:

- **Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség**
- Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- **Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság**
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve
- **Somogy Megyei Kormányhivatal Építésügyi Hivatalának Állami Főépítésze**
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- **Veszprém Megyei Kormányhivatal Földhivatala**
- Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Veszprémi Bányakapitányság
- **Veszprém Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala**
- Veszprém Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Országos Tisztifőorvosi Hivatal

Valamennyi észrevétel teljes egészében megtekinthető a cd-dokumentáción.

Az egyeztetési eljárás lezárult, a beérkező észrevételek, javaslatok figyelembe vételével a Környezeti Értékelés dokumentum módosítása nem szükséges.

1.5. A környezeti értékeléshez felhasznált információk leírása és jellemzése

A környezeti vizsgálat a Veszprém Megyei Önkormányzati Hivatal által rendelkezésre bocsájtott dokumentáció, háttéranyagok, vizsgálatok, munkaközi anyagok, digitális térinformatikai adatbázis és a nyilvános tanulmányok, jelentések, fejlesztési stratégiák alapján készült. A környezeti vizsgálatban felhasználtuk továbbá a részletes helyzetfeltáró vizsgálatok dokumentációját.

Felhasznált tanulmányok, programok, stratégiák:

- Veszprém megye területrendezési terve, 2011
- Veszprém megye környezetvédelmi programja, 2010
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (NFFS), 2007
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS), 2007
- Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III, 2009-2014)
- Nemzeti Fejlesztés 2030, 2014
- Nemzeti Vidékstratégia (NVT), 2012

A környezeti vizsgálat természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtést. A rendelkezésre álló idő és erőforrások arra terjednek ki, hogy a meglévő anyagokat elemezzük. Az SKV keretében tehát a meglévő adatok vizsgálata, a különböző elfogadott fejlesztési koncepciók, stratégiák szempontrendszerének és a megyei területfejlesztési program környezeti megfelelőségének vizsgálata történik, történt meg.

2. A Fenntarthatósági értékrend érvényesítése

A megyei területfejlesztési program környezeti teljesítményének értékeléséhez olyan elemzési-értékelési módszertant alkalmazunk, amely feltárja, hogy a dokumentumnak milyen közvetlen vagy közvetett kihatása lehet a környezetre, milyen környezeti hatások várhatók, illetve a hatások következtében, milyen természetűek és kiterjedésűek a várható hatások. A fenntarthatósági értékrend a fenntartható mezőgazdasággal, vidékfejlesztéssel, gazdaságfejlesztéssel és foglalkoztatással, valamint környezetvédelemmel kapcsolatos szemléletmódot, ellenőrzési kritériumokat, viszonyítási alapot kívánja rögzíteni. Vizsgáljuk, hogy van-e lehetőség megelőzni, vagy csökkenteni a várható hatásokat. Az elemzés arra a korábban elfogadott, regionális területfejlesztési operatív programok esetében sikerrel alkalmazott módszerre épít, hogy a területfejlesztési politika stratégiai szintjét (céljait és prioritásait) egy fenntarthatósági értékrendhez viszonyítjuk. A fenntarthatósági értékrend négy alappillére:

- A.) törekvés a térségi autonómiára
- B.) más térségek iránti felelősségvállalás
- C.) a térség megújuló képességének biztosítása
- D.) fenntartható térhasználat

A négy pillér keretei között fogalmaztuk meg a területfejlesztési politika 16 kritériumból álló értékrendjét, amely a következők:

A. Minél nagyobb fokú térségi autonómiára való törekvés

A1 A térség erőforrásainak fenntartható hasznosítása

- a) **Erőforrások védelme** A megye területi rendszerében erőforrásnak minősül minden közvetlen anyagi vonatkozásokkal (vagyon és jövedelmi viszonyokkal) összefüggésbe hozható társadalmi, gazdasági, környezeti erőforrás: Ásványkincsek, abiotikus megújuló energiahordozók (szoláris, vízenergia és geotermikus energia), biomassza produkció, termőterületek, kulturális és természeti örökség, termeléshez és szolgáltatáshoz szükséges tudás, munkaerő, infrastruktúra.
- b) **Erőforrások folyamatos feltárása** Fontos a kor kihívásaihoz és technológiai színvonalához igazodva a megye erőforrásainak folyamatos számbavétele, új erőforrás potenciálok azonosítása és hasznosítás (pl. megújuló energiák kinyerése, új ásványkincs-vagyon feltárása, a vidékies térségek felértékelődő rekreációs potenciáljának hasznosítása, a hagyományos termelési rendszerekkel előállított termékek iránti kereslet növekedésével e rendszerek újjáélesztése).
- c) **Erőforrások hasznosításának hatékonyságnövelése**

A2 Stabil és kiegyensúlyozott külső erőforrás felhasználás

- a) **Törekvés a külső erőforrások igénybevételének minimalizálására:** A megyei stabilitást és a globális gazdaság káros következményeihez (térégi adottságtól független termelési rendszerek: idegen nyersanyagokkal vagy idegen munkaerővel történő termelés vagy hatalmas méreteket öltő mobilizáció) való hozzájárulás minimalizálását szolgálja a külső erőforrásoknak csak indokolt mértékben való igénybevétele.
- b) **Termelj helyben, fogyassz helyben ösztönzése**
- c) **Tudatos fogyasztás** (térég adottságaihoz, esetleg hagyományaihoz illesztett magatartásformák ösztönzése a globális fogyasztói elvárásokkal szemben)
- d) A mindenkori aktuális **megyei adottságokra** épülő, a megye erőforrásait hasznosító a térség gazdaságának és társadalmának igényeit szolgáló gazdasági termelés ösztönzése.
- e) A **megyén belüli pénzügyi erőforrásokat** és döntéshozatalt igénylő befektetések preferálása. Ha a befektetések nem külső, hanem belső erőforrásokra támaszkodnak, a befektetésekkel kapcsolatos döntések nem a megyén kívül születnek meg, így sokkal nagyobb esélye van a térség adottságaihoz illeszkedő, a térség erőforrásait fenntartható módon hasznosító termelésnek.
- f) **Törekvés a más megyékkel, térségekkel való stabil és kiegyensúlyozott erőforrásáramra.** Ha a más megyékkel, térségekkel fennálló gazdasági és társadalmi kapcsolatok kiszámíthatóvá, tervezhetővé válnak, ha a kölcsönösség jelét mutatják, azaz amikor a megyék képesek szolgáltatni egymás számára, munkamegosztást kialakítani egymás között. (Pl. egy központi, kritikus tömeget megjeleníteni képes térség gondoskodik egy periférikusabb térség humán erőforrásának képzéséről, cserébe a periférikus térség természet közeli termelési módokkal előállított termékeket nyújt, vagy egy térség társadalma számára más térségekben található a népszerű, rekreációs helyszín, de a stabilitás miatt ismerik a rekreációs térség társadalmát, így kulturális gazdasági kapcsolatok is kialakulhatnak, ismeri a környezetét, így mint a sajátját óvja.)

A3 A társadalmi-gazdasági tevékenységek által gerjesztett folyamatok és áramok minél tartósabban a megyén belül tartása

- a) **Jövedelemáramlás és tőke minél hosszabban a térségen belül tartása.** A megtermelt jövedelmek, lehetőleg a térségen belül kerüljenek elköltésre, illetve a térségből származó tőke lehetőleg a megyén belüli befektetésekbe vándoroljon. Természetesen olyan befektetésekbe, melyek a térség erőforrásait fenntartható módon hasznosítják, illeszkednek a megyei, területi adottságokhoz. A megyei gazdaság stabilitásához járul hozzá, ha jövedelemkiáramlás mérsékelt, ill. ha a befektetések nem külső, hanem belső erőforrásokra támaszkodnak, a befektetésekkel kapcsolatos döntések nem a megyén kívül születnek meg.
- b) **A tudás és az információáramlás minél hosszabban a megyén belüli tartása.** A térség tudása a térségben hasznosuljon, itt váljon erőforrássá, ne más térségekben, miáltal erőforrás veszteséget okozna. Ha a tudást át tudják adni a térségen belüli szereplők egymásnak, és az információk csak akkor hagyják el a térséget, ha már a lehető legjobban hasznosulnak, akkor ez megvalósulhat. Pl. a térség oktatásában részt vevők a térség fiatal generációnak adják át a tudást (ezáltal nagyobb garanciát kap az is, hogy ez a tudás tartalmazni fogja a hely-specifikus ismereteket, a helyi környezeti-társadalmi rendszerek működésével kapcsolatos ismereteket és helyi értékek iránti felelősséget is), ne kelljen

máshol hasznosítani ismereteiket, vagy a térség képzett termelőereje, a térségben tudja hasznosítani ismereteit, itt végezzen munkát, itt váljon erőforrássá a tudása, vagy az helyben kialakult innováció, először helyben hasznosuljon, csak aztán más megyében, hiszen így válhat igaziversenyképességet jelentő erőforrássá.

- c) **Az anyagáramok minél hosszabban a megyén belül tartása.** A helyi vagy nem helyi erőforrásokon alapuló termelést követően a térség terményei és termékei minél később minél feldolgozottabb módon hagyják el a területet.
- d) **Az energiaáramok minél hosszabban a tervezési területen belül tartása.** A térségből származó energia minél nagyobb mértékben a térségben hasznosuljon, a térség energiaellátását minél nagyobb mértékben más térségek erőforrásai nélkül, a helyi adottságokhoz illeszkedő módon elégítse ki. *(Ez nem vonatkozik az atomerőműben megtermelt energiára, mely országos hasznosulású)*
- e) **A megye és a kistérségek gazdasági szereplői és társadalma közötti kapcsolatok erősítésének ösztönzése.** A gazdasági szereplők egymásközti és a társadalommal való kapcsolatainak elmélyítése lehetővé teszi a térségen belüli kereskedelem és munkaerő piac kibontakozását, bátorítja az erőforrások térségen belüli áramlását, valamint a térségi társadalmi és gazdasági igényekhez igazított szolgáltatás, termelés és fogyasztói kultúra kialakulását.

A4 Autonóm közösségi döntéshozatal

- a) **A megye saját közösségi döntéshozatali kompetenciáinak növelése.** Fenntartható térség nincs, ha az adott térségnek nincs bizonyos fokú döntéshozatali kompetenciája saját közügyeinek, társadalmi és gazdasági folyamatainak szabályozása felett. A térség döntéshozatal felelőssége csak saját kompetenciájáig terjed.
- b) **A térségen belüli egyes közösségek döntéshozatali kompetenciáinak harmonikus növelése.** A megyei szintek alatt, a jelenleg a településekben (későbbiekben a járásoknál) jelenik meg újra érdemi menedzsmenti kompetenciákkal rendelkező szint. A települések forrás eszközei ugyan korlátozottak, de jogszabály alkotási kompetenciái meglehetősen tágasak.

B. Más térségek iránti felelősségvállalás

B1 Problémák helyben való kezelése

- a) Megyehatáron átlépő káros anyag kibocsátás minimalizálása
- b) Megyehatáron kívüli társadalmi problémák előidézésének elkerülése

B2 Más térségek közösségi döntési kompetenciái csorbításának elkerülése

- a) Más térségek társadalmainak fenntartható életmódjának bátorítása
- b) Térség határian kívüli gazdasági problémák előidézésének elkerülése

B3 Anyagáramok ciklusainak megyén belül való zárása

- a) **Az energiaáramok közül a megújuló energiaáramok, illetve a termékek és termények (biomassza) életciklusai lehetőségek szerint a térségen belül záródjanak** A természetes és fenntarthatón táji ökorendszerekhez hasonlóan lehetővé kell tenni, hogy a térségen belüli anyagmozgás minél inkább egy térségen belüli körforgásban valósuljon meg. Az anyag körforgása lehetővé teszi Az anyag és energiaáramok térségen belüli a térség társadalmát arra is készíti, hogy önmaga oldja meg a saját produktumainak újra

feldolgozásának ill. hulladékának elhelyezésének problémáját, azzal ne más térségeket terheljen.

C. A megye megújuló képességének biztosítása

C1 A társadalom megújuló képességének térségi biztosítása

- a) **A demográfiai megújulás képessége.** A kivándorlás vagy a produktivitás csökkenése miatt előregedő térségek társadalmi pályának elkerülése.
- b) **A generációk harmonikus térbeli egymás mellett élésének biztosítása.** Ne alakuljanak ki a térségek között vagy a térségen belül generációk szerint szegregált közösségek.
- c) **A generációk közötti igazságos és funkcionális munkamegosztás lehetőségének biztosítása.** A generációk találják meg szerepüket a térségi társadalmi munkamegosztásban, ne legyenek jelen a térségben „eltartottnak” mondott funkciót vesztett generációk (pl. idősök tapasztalatátadásának biztosítása, családi vagy közösségi keretben részvállalás a gyereknevelésben, fiatalkori munkanélküliség visszaszorítása, fiatal munkavállalóknak lehetőség biztosítása).
- d) **Az erőforrásokat - tekintettel a jövő generációira - felelősen kell felhasználni.** De ha például új szenes technológiák felhasználásával viszonylag kevés szén felhasználásával környezetkímélő technológia alkalmazásával gazdasági fellendülést lehet elérni, azt ki kell használni a térség fejlődése érdekében.
- e) Támogatni kell azokat az intézményesített és önkéntes formákat, amelyek elősegítik a **nemzedékek közötti tudás és kultúra átadását.** Ne szakadjanak meg az életviteli, kulturális, közösségi életmódbeli, termelési ismeretek átadásának láncolata a térségben. Legyen legalább aki ismeri a térség hagyományait, termelési módjait, az ez irányú örökségét összesen, még ha ezek már nem is folytathatók a gyakorlatban.

C2 Kulturális és tudományos innováció feltételeinek biztosítása

- a) Az új kulturális teljesítmények létrejöttének folyamatos biztosítása.
- b) Az új technológiai és tudományos eredmények létrejöttének biztosítása.
- c) Az új technológiai és tudományos eredmények alkalmazásának biztosítása. Ez nem csak a térségben létrejött innovációt jelenti, hanem minden kurrens adaptálandó ismeretet.

C3 A környezeti elemek megújuló képességeinek biztosítása

- a) Az éghajlatváltozás negatív hatásainak mérséklése, a **CO_x kibocsájtás** megyei szintű **csökkentése.**
- b) A megye **biológiai sokféleségének** megőrzése. A tájjellegű környezet- és természetkímélő termelés biztosítása.
- c) A természetmegőrző **mező- és erdőgazdaság, ökológikus vidékfejlesztés**
- c) **Avízkészletek** és vizes élőhelyek megóvása.
- d) **Amegújuló természeti erőforrások** (nap- és szélenergia, biomassza, termálvíz) hasznosítása, a térségen belül tartása. Hasznosításuk csak a megújuló képességüket figyelembe véve lehet igénybe venni.
- e) A térség **jó környezeti és ökológiai** állapotának megőrzése érdekében törekedni a szennyezések és a hulladék kibocsájtás megelőzésére, a kibocsájtások minimalizálására.

D. Fenntartható térhasználat

D1 Zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős területhasználat

- a) A fejlesztések hely kiválasztásánál **prioritást kell élveznie**, a termő, ill. kulturális értéket képviselő lakóterület igénybevételét nem érintő, környezetét nem terhelő helyszínek.
- b) Fejlesztés csak abban az esetben helyezhető el termő, ill. kulturális értéket képviselő lakóterület igénybevételével, ha nincs más alternatívája.
- c) A természetes **erdőtársulások** nem vagy csak nagyon korlátozott léptékben képesek megújulásra, területük igénybevétele a fejlesztések során **nem pótolható, áthelyezhető**.

D2 Közkincsek, közérdekű létesítmények, rendezvények hozzáférhetősége

- a) A fejlesztések során a **közkincsek nyilvános elérésének**, megközelítésének, megszemlélésének lehetőségét **nem szabad korlátozni**. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek korábban elzárt területek hozzáférését teszik lehetővé. Közkincsnek minősül: természetes folyó és állóvizek partjainak, erdőterületek, hegycsúcsok, szigetek, a fényszennyezéstől mentes éjszakai égbolt, kilátópontok, védett természeti és kulturális értékek (kiv. szigorú természetvédelem alá vont területek). Korlátozásnak minősül, ha a fejlesztések következtében a nem motorizált közlekedéssel a színhelyek megközelítése jelentősen leromlik, a szükséges idő növekedik, vagy ha a fogyatékkal élők hozzáférési lehetőségei nem javulnak a fejlesztések során
- b) A fejlesztések **nem bátoríthatják a közutakon kívüli gépjármű mozgást**, mely egyébként is szigorú kontroll alatt tartandó. Az ilyen jelleg, szabadidős tevékenységek csak korlátozott kiterjedés, és kijelölt területeket érinthetnek, a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájak, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területeken nem végezhetők.
- c) A fejlesztések megvalósítása során **nem támogatható az igényekhez igazodó tömegközlekedési eszközökkel nem látogatható új létesítmények**, rendezvények megvalósítása.
- d) Nem támogatható olyan fejlesztés, mely a társadalom fogyatékkal élő csoportjainak a létrejövő új létesítmények, rendezvények látogathatóságát nem teszik lehetővé, ill. a meglévő attrakciók hozzáférését nem javítják.

D3 Adminisztratív és gazdasági tevékenységek értékmegőrzést szolgáló térszervezése

- a) A fejlesztések **nem darabolhatnak fel egységes ökológiai rendszereket** és kultúrtájakat, társadalmi csoportok településterületét (pl. nemzeti kisebbség).
- b) A fejlesztések megvalósítása csak a **terhelhetőség határáig növelheti a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájak, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területek állandó lakónépességét**, a területen áthaladó tranzit forgalom mennyiségét. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ez utóbbit csökkentik. A lakónépesség növelésének célterületei a nem védett tájak, kiemelten a települések belterületei és az azokhoz kapcsolódó természetvédelem alatt nem álló területek.
- c) A fejlesztések megvalósítása **nem eredményezhet** ugrásszerű, és a helyi lakónépességet sokszorosán meghaladó **üdülónépesség megjelenését** a természeti és környezeti

szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területeken.

- d) A fejlesztések (kiv. kombinált közlekedésre irányuló fejlesztések) megvalósítása nem növelheti többszörösére a lakott területeken, természeti és környezeti szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező térségekben a **koncentrált parkolási igényeket**. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ez utóbbit csökkentik.

D4 A társadalom közelebb hozása a helyi környezetéhez

- a) A **biomassza, mint megújuló energiaforrás** használata csak kisléptékű autonóm energiagazdálkodási rendszerekben támogatható. Ez az energiaforrás csak akkor tekinthető megújulónak, ha felhasználása a népességhez közel történik, átlátható és nyomon követhető az újratermelése és a felelősség teljes fenntartható használata.
- b) A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a területtel rendelkező **magántulajdon gondozása iránti felelősség tudatosítását**.
- c) A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a szűkebb **helyi környezet értékeinek megismerését** és tudatosítását (mi hogyan és miért valósult meg).
- d) **Amező- és erdőgazdálkodásban a természetközeli gazdálkodási gyakorlatot**, mint fenntartható gazdálkodási módszereket kell támogatni és azt a lakosság számára megismerhetővé tenni.

D5 Az utazási idő csökkentése és kulturált hasznosítása

- a) A fejlesztések megvalósítása nem hathat a **térségek lakosságának rendszeres közlekedési idejének és távjának növelése** irányában (beleértve a nem motorizált, pl. gyalogos és kerékpáros közlekedést is). A fejlesztések így nem növelhetik a napi városi munka- és lakóhely közötti ingázás idejét, távolságát (kiv. új munkahelyek létesítése).
- b) A munkahelyteremtő fejlesztések hely kiválasztásában prioritásként meg kell jelennie, a minél **rövidebb munkába járási időnek** is.
- c) A fejlesztéseknek nem szabad akadályozni a **településen belüli nem motorizált (gyalogos, kerékpáros) ingázás** lehetőségét. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek az akadályok felszámolását segítik.
- d) A közlekedési fejlesztéseknek segítenie kell, hogy a népesség (különösen agglomerációs és vidéki) helyben ki nem elégíthető szükségletei időben és távolságban rövidülő utazási kényszerrel tehesse meg, melynek fejlesztésén belül:
- Elsődleges prioritással bír a nem motorizált gyalogos és kerékpáros közlekedés, illetve a központi funkcióknak az ilyen formában elérhető hatótávolságon belüli kialakítása;
  - Másodlagos prioritással bír a tömegközlekedés fejlesztése (valódi az igényekhez igazodó szolgáltatásként);
  - Harmadlagos prioritást jelent a kombinált (parkolj és utazz) rendszerek fejlesztése;
  - Csak utolsó sorban jelenhet meg az egyéni motorizált közúti közlekedési lehetőségek fejlesztése.
- e) A motorizált tömegközlekedés-fejlesztésen belül kiemelt prioritással bír:
- **gyalogos-kerékpárosközlekedés** vasúttal (városon kötöttpályás, elektromos és gázüzem, is) vagy vízi közlekedéssel (másodsorban busszal) kombinált rendszerei (állomások

megközelíthetősége: járható út, közvilágítás; kiszolgálóhelyiségek; kerékpártárolás; kerékpárszállítás);

- a **vasúti** (városon kötöttpályás, elektromos ill. gázüzem, is) belül és vízi közlekedésfejlesztés, valamint a vasút-busz, hajóbusz kombinált közlekedés.
- f) A fejlesztések nem csökkenthetik az utazással töltött idő kulturális és szociális célú kihasználásának lehetőségeit. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek növelik ezeket a lehetőségeket.

D6 Az áruszállítás károkozásának mérséklése

- a) Az áthaladó **tranzit áruszállítás szervezésére irányuló fejlesztés** a közúti szállítás arányának csökkentésére, illetve a vízi, a vasúti és a kombinált közlekedési formák használatára irányuljon.
- b) **A cél vagy kiinduló állomásnak tekintő áruszállítás szervezésére** irányuló fejlesztésben prioritást kell, hogy élvezzen a vízi, a vasúti és a kombinált közlekedési formák használata.
- c) **A regionális és nemzetközi közúti közlekedési folyosók kiépítése** során minden esetben sorrendi prioritást kell élvezni a tervezett elkerülő szakaszok kiépítésének.

3. Veszprém Megye Területfejlesztési Programja környezeti hatásainak, következményeinek feltárása

A Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV) a Veszprém megyei területfejlesztési koncepció feltáró - értékelő vizsgálata (2012. október), és a Program egyeztetési változata alapján készült.

3.1. Veszprém megye új Területfejlesztési Programja kidolgozásának indokoltsága, célja, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés szempontjából fontos elemeket

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) bekezdése és a területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVIII. törvény alapján a megyei szint vált a területfejlesztés legfontosabb szintjévé. A törvények alapján megkezdődött az új tervezési, programozási időszakra (2014-2020) történő felkészülés. A megyei területfejlesztési koncepciók módosítása a területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggő 1254/2012. (VII. 19.) kormány határozata az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Koncepció kidolgozásáról és a 2013. december 17-én elfogadott új OTK alapján kezdődött meg.

A megyék szinte kivétel nélkül elkészítették a területfejlesztési koncepciójukat megalapozó helyzetértékelést, és erre alapozva kidolgozták Koncepciójukat is. A megyei elképzelések legfontosabb elemei megjelentek a 2013. decemberében elfogadott OTK-ban is.

A környezeti vizsgálat alapját a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról jelentette. A kormányrendelet 1. melléklete a környezeti vizsgálat lefolytatására kötelezett tervek és programok körébe sorolta a területi terveket (1996. évi XXI. tv. 23. § (1) bekezdése szerint).

Veszprém Megye Területfejlesztési Programja a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján, annak megfelelő tartalommal készült.

Az elkészült megyei fejlesztési program (2014.februári változat) szerint a Program céljai a 2013. december 19-én elfogadott megyei területfejlesztési koncepció céljaihoz illeszkednek. Az elfogadott koncepció stratégiai céljai a 2020-ig terjedő időszakra szólnak, ami megegyezik a területfejlesztési program időtávjával. Emiatt a koncepció célrendszere a stratégia számára is célrendszerül szolgál. A területfejlesztési koncepcióhoz készült Környezeti Értékelés ezt a célrendszert megvizsgálta és értékelte környezeti, fenntarthatósági szempontok érvényesülése szempontjából. Ehelyütt ennek a vizsgálatnak és értékelésnek a megismétlése nem szükséges. Jelen Környezeti Értékelés ennek megfelelően a megyei területfejlesztési program prioritástengelyeit, ahol ez indokolt és lehetséges, ott a tervezett beavatkozásokat vizsgálja és értékeli a fenntarthatósági és környezeti szempontok érvényesülése tekintetében.

Veszprém megye területfejlesztési programja négy prioritástengelyt és azokhoz tartozó beavatkozási területeket határoz meg:

1. Prioritástengely:

A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben

Beavatkozási területek:

- Ipari és gazdasági területek, telephelyek szolgáltatás- és infrastruktúra fejlesztése a munkahelyteremtés érdekében
- Megyei kis- és közepes méretű vállalkozások foglalkoztatás-bővítése és innovációs teljesítményének javítása
- A munkaerőpiaci kereslet és kínálat összhangjának javítására irányuló intézkedések
- A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával
- A képzések szerkezetének és tartalmának továbbfejlesztése az innovatív megoldások támogatására, a térségi gazdaság és a társadalom igényeihez való jobb alkalmazkodás érdekében

2. Prioritástengely:

A sajátos területi – természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás

Beavatkozási területek:

- A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás

- Az energiagazdálkodás racionalizálása, a települések alternatív és megújuló energiahasznosításának elősegítése, intézmények energiaracionalizáló fejlesztései, alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz a városokban
- Veszprém megye egyedülállóan gazdag turisztikai potenciáljának hasznosítása
- A megye agroökológiai potenciáljának hasznosítása, termelési feltételeinek megőrzése

3. Prioritástengely:

A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Beavatkozási területek:

- Az elérhetőség javítása
- Térségi mobilitás biztosítása
- Környezetbarát közlekedési eszközök használata
- Intelligens közlekedési rendszerek fejlesztése
- Forgalombiztonság növelése

4. Prioritástengely:

A lakosság életminőségének javítása, a diszkrimináció mentesség, valamint a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosításával. A helyi közösségek fejlesztése.

Beavatkozási területek:

- A városok demográfiai problémáinak kezelése, szegregátumok kezelése
- Városok ellátó szerepének növelése a várostérségek központi funkcióinak erősítése
- A szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsőde, családi napközik stb.), valamint óvodai ellátáshoz való hozzáférés javítása és a szolgáltatások minőségének fejlesztése
- A megye környezetminőségének javítása
- A lakosság egészségének megőrzése, egészségi állapotának javítása
- A népesség képzettségének és innovációs képességeinek javítása, fiatalok, pályakezdők megyei foglalkoztatásba integrálása

Az egyes prioritástengelyek és programelemek fókuszaiából következően eltérő súllyal foglalkoznak a környezeti elemekkel, fenntarthatósági kérdésekkel.

3.2. A programprioritásainak összevetése a közösségi, az országos illetve megyei szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint vízgazdálkodási célokkal

Veszprém megye területfejlesztési programja az Országgyűlés által 2013. december 17-én elfogadott Országos Fejlesztési Koncepció és az Országos Területfejlesztési Koncepción (**Nemzeti Fejlesztés 2030** stratégia) keresztül kapcsolódik a szakpolitikai stratégiai

tervdokumentumokhoz, így az Energiastratégiához, a vidékfejlesztési feladatokat magában foglaló Darányi Ignác Tervhez, az egészségügy fejlesztésének alapját képező Semmelweis Tervhez, a közigazgatás megújításának alapját képező Magyar Tervhez, a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához.

Illeszkedés a Nemzeti Fejlesztés 2030 program környezeti prioritásaihoz

A Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum a hosszútávon megőrzendő környezeti erőforrások fejezetében részletezi a környezetstratégia rövid és hosszútávú prioritásait.

Kulcskérdés a természeti erőforrások megőrzése, a termőföld, vízkészlet és bioszféra védelme és fenntartható hasznosítása, ami rövid távon is intézkedéseket igényel. Már most számolni kell az éghajlatváltozás hatásaira való felkészüléssel. Hosszú távon fontos cél a környezeti nevelés, a környezeti szemlélet mind szélesebb körben történő elterjesztése, az energiatakarékosság, újrahasznosítás, megújuló energiára épülő helyi energiatermelési és -ellátási rendszerek kiépítése és a települési lakó-élő környezet megőrzése, javítása. Cél a fenntartható energiagazdálkodás, a zöldgazdaság-fejlesztés, a stratégiai természeti erőforrások, a víz, a talaj, az ásványkincsek, valamint a biodiverzitás megőrzése, fenntartható használata.

Kitörési pontokra épülő erőforrásgazdálkodás-fejlesztési célok:

Természeti erőforrásaink fenntartható és stratégiai szemléletű hasznosítása, termőföld és talajok, vízbázisok védelme, ivóvízminőség javítása, tájgazdálkodási keretbe illeszkedő vízgazdálkodás. Energiahordozókkal, építőipari alapanyagokkal való fenntartható gazdálkodás, ásványkincsek védelme. Biológiai sokféleség, táji sokszínűség védelme, megőrzése.

Fordulatra épülő erőforrásgazdálkodás-fejlesztési célok:

Zöldgazdaság bővítése, energia-hatékonyság, energia-biztonság, megújuló energia térségi autonóm energiaellátási rendszerekben való hasznosítása, geotermikus energia komplex hasznosítása, földhő hasznosítás. Klímabiztonság, települési, intézményi klímavédelem, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás.

NF2030 környezetstratégiai céljai	Illeszkedés (1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcsolat 3: erős kapcsolat)	VMTP kapcsolat
Rövid távon szükséges környezetstratégiai feladatok		
Természeti erőforrásaink és ásványkincseink nemzeti kézben tartása, kiemelten a termőföld és a víz védelme, fenntartható használata	2	A program 2. prioritástengelye fogalmazza meg a természeti erőforrások potenciáljainak kiaknázását, illetve az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást.
Agrár- és erdő környezetgazdálkodási rendszerek működtetése	2	A 2. prioritástengely magában foglalja a megye agroökológiai potenciáljának hasznosítását, így ezáltal a célkitűzés egyidejűleg szorgalmazza a környezetgazdálkodási rendszerek működtetését is.
Integrált, a vízkészlet megőrzését és fenntarthatóságát szolgáló vízgazdálkodás	2	A program prioritástengelyei és beavatkozási területei között nevesítve nem szerepelnek a vízkészlet megőrzését szolgáló javaslatok, azonban a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás magában foglalja a vizek fenntartható hasznosítását és megőrzését is.
Klímaadaptáció, negatív hatások csökkentése	2	3. prioritástengely egyik beavatkozási területe a városok fejlesztése az energiatartósság csökkentése és klímavédelem érdekében. Közvetetten a 2. prioritástengely is tartalmaz a klímaadaptációhoz kötődő feladatokat az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás révén.
Újrahasznosítást és takarékos anyag-, energia-, térhasználatot ösztönző szabályozás, szemléletformálás	1	A 2. prioritástengely tér ki az erőforrások fenntartható használatára és alternatív energiaforrások alkalmazására, mely kötődik a NF2020 céljához. A program térhasználatl összefüggő célokat nem tartalmaz.
Az épített környezet értékeinek és a természeti erőforrások védelme, természet- és tájvédelem, környezetvédelem, örökségvédelem, települési környezet védelme és élhetőbbé tétele, kedvező táji adottságok megőrzése, a táj szerkezetének és karakterének kedvezőtlen irányú változásának lassítása, megállítása	2	A program 2. prioritástengelye is tartalmaz az épített örökség és a természeti értékek védelmére, kezelésére vonatkozó beavatkozási területeket, mint például a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás, a leromlott városrészek hanyatlásának megállítása, megelőzése, és a klímavédelem.
Az épített örökség fenntartható fejlesztése	2	Az épített örökség fenntartható fejlesztése közvetlenül nem kerül említésre a programban, azonban kötődnek hozzá a "leromlott városrészek hanyatlásának megállítása, megelőzése", és "a gazdag turisztikai potenciál hasznosítása"

		beavatkozási területek.
Hosszú távú fejlődést megalapozó környezetstratégiai területek		
A fenntarthatóságot, az épített környezet és a természeti erőforrások mennyiségi, minőségi védelmét és a gazdasági versenyképességet, megélhetést, foglalkoztatást és önellátást egyidejűleg biztosító gazdasági tevékenységek és ágazatok fejlesztése	3	A Program 1. és 2. prioritástengelye együttesen lefedi a területet.
Vízgazdálkodási szemléletváltás, vízmegtartás -pótlás, -elvezetés komplex, a gazdálkodással, tájszerkezettel összhangban történő működtetése	2	A program prioritástengelyei között konkrétan nem szerepelnek vízgazdálkodási célok, de a 2. és 3. prioritástengely egyes beavatkozási területei, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás és a klímavédelem kötődnek ezen célokhoz.
Energiatakarékosság, alternatív, megújuló energiára épülő helyi energiatermelési és ellátási rendszerek kiépítése	3	A 2. prioritástengely is szorosan foglalkozik a témakörrel a településeken az alternatív energia szorgalmazása és az energiafüggettség csökkentése által.
Környezeti nevelési és szemléletformálási feladatok erősítése		Nem jelenik meg a dokumentumban.
Barnamezős beruházások szorgalmazása	1	Célok szintjén közvetlenül nem jelenik meg, azonban az sem meghatározott, hogy a gazdaságfejlesztés csak zöldmezős módon tervezett-e.
Az épített környezet értékeinek védelme, valamint az épített örökség erőforrásként való használata	3	A cél szorosan kapcsolódik a programhoz, mivel a 2. prioritástengely területei között a "leromlott városrészek hanyatlásának megállítása, megelőzése", és "a gazdag turisztikai potenciál hasznosítása" beavatkozási területek ezt a célt szolgálják.

1. táblázat: Illeszkedés a Nemzeti Fejlesztés 2030 átfogó céljaihoz

Illeszkedés a Nemzeti Vidékstratégia 2020 környezeti céljaihoz

A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy a vidéki térségeink nagy részén érvényesülő kedvezőtlen folyamatokat megfordítva, a fenntarthatóságot és a vidéki élet értékeit középpontba állító jövőkép alapján kijelölje az ország vidékpolitikájának célkitűzéseit, alapelveit, valamint az azok elérését biztosító programok és intézkedések végrehajtási kereteit. A vidéki Magyarország egészének megújítását tűzi ki célul, ezért a **vidékfejlesztésre**, az **agrár- és élelmiszergazdaságra**, valamint a **természeti erőforrások fenntartható hasznosítására**, a **természeti értékek megőrzésére** és a **környezet védelmére** vonatkozóan határoz meg tennivalókat.

A stratégia legfontosabb területei a **foglalkoztatás növekedése**, a kis- és közepes méretű gazdaságokra és azok szövetkezeteire épülő **kiegyensúlyozott és sokszínű mezőgazdaság**,

termelési szerkezet, a **helyi élelmiszertermelés** és élelmiszerpiacok megerősödése, a **vidék helyi közösségeinek megerősödése**, népesedési mutatóinak javulása és a **biológiai sokféleség**, az egészséges természeti rendszerek megőrzése.

NVS2020 környezettel kapcsolatos stratégiai céljai	Illeszkedés (1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcsolat 3: erős kapcsolat)	VMTP kapcsolat
<p>Természeti értékek védelme, fenntartható természeti erőforrás- és tájgazdálkodás</p> <p>Talajvédelmi program, Természeti értékek, területek, ökoszisztéma szolgáltatások védelme és helyreállítása, Környezetbiztonsági program, Árvízvédelmi program, Vízkészlet- és vízminőségvédelmi program, Területi vízgazdálkodási program, Ásványi nyersanyag és energiaerőforrás gazdálkodási program</p>	3	<p>A természeti értékek, erőforrások védelme minden fenntartható fejlesztés alapja. A koncepció és e mentén a program jövőképe és átfogó céljai is a fenntarthatóság elve mentén kerültek megfogalmazásra. A 2. prioritástengelyében átfogóan megjelenik az értékek védelme közvetlenül, és közvetetten is.</p>
<p>Vidéki környezetminőség</p> <p>Ivóvíz program, Szennyvíz program, Települési vízgazdálkodás, Zöldterületi rendszer fejlesztése, helyi természeti értékek védelme, Hulladékgazdálkodási program, Levegőminőség-védelmi és zajterhelés csökkentési program</p>	1	<p>Az NVS2020 vidéki környezetminőséghez kapcsolódó témakörei közvetlenül nem, csak közvetetten jelennek a program 2. prioritástengelyén belül.</p>
<p>Föld- és birtokpolitika</p> <p>Földhasználati szerkezetátalakítási, tájgazdálkodási program, Föld- és birtokrendezési program</p>		<p>A VMTP nem tér ki a birtokrendezési lehetőségekre, illetve annak pozitív tájalakítási lehetőségeire.</p>
<p>Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika</p> <p>Ökológiai gazdálkodás program, Ártéri tájgazdálkodás program Védett és érzékeny természeti területek gazdálkodási programjai (MTÉT, Natura 2000), „Kert-Magyarország” kertészeti program, Génmegőrzés, biológiai alapok fejlesztése program, Nemzeti erdőprogram</p>	2	<p>A dokumentum részletesen nem tér ki a fenntartható agrárszerkezet kialakítására, azonban a 2. prioritástengely beavatkozási területét képezi a megye agroökológiai potenciáljának hasznosítása, és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás.</p>

Helyi gazdaságfejlesztés Helyi élelmiszerfeldolgozás, helyi piac és élelmiszerellátási program, Komplex helyi (térségi) vidékfejlesztési (energiaellátási) program,	3	A gazdaságfejlesztés a program egyik kiemelkedő prioritása, az 1. prioritástengely "Helyi termékek gyártásának és piacteremtésének ösztönzése - kézműipar, termelői piacok, termelői polcok elterjesztése és vállalkozások online megjelenésének támogatása, piacfejlesztés ösztönzése" beavatkozási területe teljes mértékben összhangban van az NVS2020 célkitűzésével.
---	---	---

2. táblázat: Illeszkedés a Nemzeti Vidékstratégia 2020 átfogó céljaihoz

Illeszkedés a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III 2009-2014) céljaihoz

Az NKP kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. Törvény rendelkezik. A harmadik Nemzeti Környezetvédelmi Program az ország fenntartható fejlődési pályára való átállását kívánja sajátos eszközeivel elősegíteni. A környezeti szempontok és összefüggések megjelenítésével, a társadalmi és gazdasági lehetőségekkel összehangolt, szükséges intézkedések meghatározásával rendszerbe foglalja a környezet védelmére irányuló célokat és feladatokat. Az NKP célrendszerében megfogalmazott 220 célból mintegy 70-nek van területi vetülete.

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés	VMTP kapcsolat
		1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	
5.2. Éghajlatváltozás			
5.2.1.3. Közlekedés	A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés (különösen a szálló por terhelés) csökkentése, a közlekedési-szállítási teljesítmény és a szén-dioxid kibocsátás növekedésének szétválasztása.	2	A VMTP jelentős részét képezi a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, az elérhetőségek javítása, mely a 3. prioritástengelyként jelenik meg.
	A vasúti szállítás előtérbe helyezése, de legalábbis az áru- és személyszállításon belüli aránya visszaszorulásának megállítása.	3	
	A távolsági közösségi közlekedés versenyképességének javítása.	3	
	A vízi közlekedés és szállítás fejlesztése a természeti értékek védelme és az ökológiai rehabilitáció komplex figyelembevételével.	1	
5.2.1.5. Erdőgazdálkodás	A hazai szén-dioxid nyelő- és tároló kapacitások erősítése az erdőgazdálkodásban.	1	A program közvetlenül nem rendelkezik az

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	VMTP kapcsolat
			erdőgazdálkodásról, a célkitűzés közvetlen jelenik meg a természeti erőforrások fenntartható használata által.
5.3. Környezet és egészség			
5.3.3.1. Ivóvíz	Az ivóvíz-szennyezők miatt fennálló egészségi kockázatok jelentős csökkentése.		A program nem tartalmazza.
	Az ivóvíztermelés- és elosztás biztonsági hiányosságainak megszüntetése.		
	A lakosság számára az egészséges ivóvízhez való hozzáférés egyenlő esélyű biztosítása.		
5.4. Települési környezetminőség			
5.4.1.1. Környezeti szempontok érvényesítése a településfejlesztésben és a településrendezésben	Előrelátó, tudatos településfejlesztés a társadalmi - gazdasági - környezeti szempontok figyelembevételével.	2	Több prioritástengely is foglalkozik a települések összehangolt és integrált fejlesztésével, melyben a környezeti szempontok is helyet kapnak. Az 1. prioritás gazdaságfejlesztési beavatkozásai támaszkodnak a barnamezős lehetőségekre.
	Takarékos területfelhasználás, barnamezős területek újrahasználatának előtérbe helyezése.	2	
5.4.1.2. Települési zöldfelület	Összefüggő, egységes zöldfelületi rendszer kialakítása, növelése, megújítása, fenntartása.	1	A program külön nem rendelkezik a települési zöldfelületekről.
	A zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, a zöldterületek elérhetőségének és minőségének javítása.	2	
	A zöldfelületek vizuális, esztétikai célú fejlesztése.	2	
5.4.1.3 Épített környezet	Az épített környezeti értékek védelme és az ehhez szükséges feltételek biztosítása.	2	Az épített környezettel a program 2. prioritástengelye foglalkozik, és fontos beavatkozási területként jelenik meg a programban a leromlott városrészek hanyatlásának megállítása, megelőzése, mely nem csak társadalmi szempontból, de környezeti szempontból is értendő. A gazdag turisztikai potenciál hasznosítása (2. prioritástengelyen belül) is közvetlen csatlakozik a
	Leromlott településrészek megújítása a környezeti szempontok figyelembevételével.	3	
	Légszennyezettség kialakulásának megelőzése.	1	
	A levegő minőségének védelme: a szennyezettség csökkentése, illetve a jó minőség megőrzése- az ún. zónákba nem sorolt- tiszta levegőjű térségekben:	1	
	A zaj- és rezgésterhelés mértékének, az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatásának, egészségkárosító kockázatának		

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2:közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	VMTP kapcsolat
	csökkentése:		célkitűzéshez, mivel a megye kulturális örökségeiben gazdag, így a potenciál az épített elemek tekintetében is számottevő részt képez.
	A zaj- és rezgésforrások számának csökkentése.		
	A határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében.		A zaj- és rezgésterhelés mérséklésével a program nem foglalkozik.
	Fenntarthatóbb települési közlekedési rendszerek kialakítása (környezetkímélőbb, energia- és költségtakarékosabb személy- és áruszállítás).	3	
	Az egyéni és a közösségi közlekedés igénybevételi részarányát érintő romlási folyamatok mérséklése, lehetőség szerint megállítása, illetve a jelenlegi kedvező arány további javítása.	3	A VMTK céljai nagymértékben megfelelnek az NKP közlekedési céljainak, mivel a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, az elérhetőségek javítása a 3. prioritástengelyt képezi..
	Az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése.	3	
5.4.5.1 Biztonságos ivóvízellátás	A vízi közmű üzemeltetési struktúra fejlesztése.	2	A dokumentum 2. prioritástengelye foglalkozik a vízkincs mennyiségi és minőségi megőrzésével, viszont nem tér ki a biztonságos ivóvízellátásra.
	Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának növelése, a hálózati felújítások elvégzése.	2	
5.4.5.2 Szennyvízelvezetés és -kezelés	2015. december 31-ig a lakosság 89%-a számára a csatornázottság biztosítása a 2000 LE feletti agglomerációkban.	2	A program közvetlenül nem fogalmaz meg a csatornázottsági arány javítására és a szennyvízkezelésre vonatkozó célokat. A fenntarthatósági elv, mely átfogja a dokumentumot, értelemszerűen feltételezi a szennyvízkérdés megnyugtató rendezését, de a programban nevesítve nem jelenik meg e témakör.
	Az összegyűjtött szennyvizek 100%-ának legalább biológiai fokozatú tisztítása 2015. december 31-ig.	2	
	A „közműöllő” fokozatos bezárása.	2	
	A Szennyvíz Programban nem szereplő, de gazdaságosan kiépíthető és üzemeltethető rendszerek létesítése.	2	
	Az egyedi szennyvízelhelyezési, -tisztító és -tároló berendezések, létesítmények használatának, valamint a természet közeli kezelési megoldások alkalmazásának ösztönzése.	2	
5.5. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem			
5.5.1.1. Védetté	Védelemre tervezett területek, védelemre		Nem VMTP feladat.

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	VMTP kapcsolat
nyilvánítás	szoruló fajok: védetté nyilvánítások véghezvitele.		
5.5.1.3. Natura2000 területek	Az EU által előírt kötelezettségek teljesítése.		Nem jelenik meg a programban.
5.5.1.4. Egyéb nemzetközi minősítésű területek	A ramsari vizes élőhelyek megőrzése és bölcs hasznosítása, az egyezmény végrehajtás társadalmi elfogadásának javulása.		Nem VMTP feladat
5.5.1.5. Barlangtani, földtani és felszínalak-tani értékek, ásványok	A nyílt karszterületek és barlangok hatékonyabb felszíni védelmének biztosítása.		Nem közvetlen VMTP feladat
5.5.1.6. Ex lege védett lápok és szikes tavak, források, víznyelők, kunhalmok, földvárak	Az ex lege területek felmérésének és nyilvántartásának áttekintése és hatékonyabbá tétele.		Nem közvetlen VMTP feladat
	Az ex lege területek hatósági határozattal való kijelölésének és ingatlan-nyilvántartási feljegyzésének befejezése.		Nem közvetlen VMTP feladat
5.5.1.7. A tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelme	A természet- és tájvédelmi érdekek érvényesítése a terület- és településfejlesztés és -rendezés, az ágazati tervezés (különösen mező- és erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, közlekedés és egyéb műszaki infrastruktúra-fejlesztés) során, valamint az adó- és támogatáspolitikában.	3	A VMTP összhangban áll a területrendezési célokkal (OTRt, megyei terv).
5.5.1.8. Érzékeny Természeti Területek	A biodiverzitás megőrzését biztosító extenzív mezőgazdálkodási rendszerek elterjesztése és fenntartása.	1	Az ÉTT, MTÉT területek (érzékeny természeti területek) nem kerültek külön megemlítésre.
5.5.2.2. Területkezelés	A védett és a Natura 2000 területek minél nagyobb körére terjedjenek ki az agrárkörnyezetgazdálkodási és természetvédelmi célú uniós támogatási rendszerek.	1	A program nem tartalmazza.
5.5.2.3. Fajok megőrzése, kezelése	Az inváziós fajok elterjedésének megelőzése, korlátozása, visszaszorítása.		Nem közvetlen VMTP feladat.
5.5.2.4. Élettelen természeti	Az élettelen természeti értékek megóvása.	1	A programközvetlenül nem tér ki az élettelen értékek megóvására;

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	VMTP kapcsolat
értékek			a fenntartható hasznosításra, illetve a lehetőségek kiaknázására helyezi a hangsúlyt.
5.5.3.1. Károsodott területek helyreállítása, természeti értékek károsodásának megelőzése	A vizes élőhelyek helyreállításának folytatása, a Kárpát-medencei speciális élőhelyek természeti állapotának javítása és az erdőterületek természetességének fokozása. A felhagyott, illetve tájképromboló épített elemek, felszíni tájsebek, felhagyott katonai gyakorlóterek stb. rehabilitációja.	2 1	A dokumentum nem tér ki a témakörre. Az erdőterületek, mint stratégiai megyei erőforrás megjelenik a programban.
5.5.3.2. Genetikai erőforrások megőrzése	A genetikai erőforrások megőrzése, az ezt elősegítő különböző megoldások támogatása.		A program nem tér ki a témakörre, de ez nem is VMTP feladat.
5.6. Fenntartható terület- és földhasználat			
5.6.1. Területrendezés és környezetvédelem	Az országos és térségi területi tervezés során a társadalmi, környezeti és gazdasági szempontok összehangolása a természeti tér, erőforrások és értékek védelme, fenntartható hasznosítása, valamint a környezetterhelés megelőzése érdekében.	3	A VMTP szemléletét alapvetően áthatja a fenntarthatósági alapelvek figyelembevétele.
5.6.2. Ásványkincsekkel való fenntartható gazdálkodás	A társadalom szükségleteinek kielégítését biztosító ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése (okszerű és takarékos anyaghasználat, újrahasználat).	2	A dokumentum szorgalmazza az alternatív energiaforrások arányának növelését (3. prioritástengely).
5.6.3. Talajok védelme és fenntartható használata	A talajok termékenységének védelme, a talajdegradációs és -szennyező folyamatok megelőzése, illetve mérséklése. A termőföld mennyiségi és minőségi védelme.	2 3	A talajvédelem közvetlenül nem jelenik meg a programban, de a különböző termékenységű termőterületekhez igazodó gazdálkodási formák igen. A természeti értékek fenntartható használata között a termőföld is megjelenik, mint természeti erőforrás.
5.6.4. Környezetbarát mezőgazdasági	A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése.	2	A programkövetve tartalmazza.

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés 1: gyenge kapcsolat 2: közepes kapcs. 3: erős kapcsolat	VMTP kapcsolat
gyakorlat			
5.6.5. Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai	Az erdőterületek kiterjedésének növelése (elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal).	2	A 2. prioritástengelyben foglalt természeti erőforrások fenntartható használata kötődik a célkitűzéshez, azonban konkrétan az erdők kiterjedésének növelése és az erdőszerkezet-átalakítás nem része a dokumentumnak.
	A termőhelyi adottságoknak és a természetes állapotnak megfelelő erdőszerkezet-átalakítás az erdő ökológiai, biodiverzitási értékének növelése érdekében.	1	
5.7. Vizeink védelme és fenntartható használata			
5.7.3.5. Vízvisszatartáson alapuló belvízgazdálkodás	A belvizek okozta károk megelőzése, csökkentése (biztonságos belvízlevezetés) és a víz visszatartás, hasznosítás növelése.	1	A program nem foglalkozik a témakörrel.
5.7.3.6. Dombvidéki tározás	A vízkárok mérséklése, a víz visszatartása, a vízfolyások érintett szakaszain a társadalmi igényekhez és az épített környezethez illeszkedő természetközeli patakszabályozás, illetve revitalizáció megvalósítása.	1	A program nem foglalkozik a témakörrel.
5.7.3.8. Helyi és térségi jelentőségű vízrendszerek védelme	A helyi és térségi jelentőségű felszíni vizek mennyiségi és minőségi védelme.	2	A program az erőforrások hasznosítása között tartalmazza a felszíni vizek védelmét, de nem önálló célként.
5.7.3.9. Belterületi vízrendezés	Belterületen a kisvízfolyások árvízi kockázatának csökkentése, a belvízi elöntések mérséklése, illetve megelőzése. A bel- és csapadékvízzel való gazdálkodás fejlesztése.	1	A dokumentum nem rendelkezik külön a belterületi vízrendezéssel.
5.8. Hulladékgyűjtés			
5.8.3.1. A települési hulladékok biztonságos ártalmatlanítása	A régi, felhagyott, bezárt lerakók folyamatos rekultiválása és monitorozása.	1	A program nem tartalmazza.

3. táblázat: Illeszkedés az NKP-III céljaihoz

3.3. A területfejlesztési program összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal

Veszprém Megye Területrendezési Terve (2011, PESTTERV Kft.)

A megyei területfejlesztési program készítését három évvel előzte meg a megyei területrendezési terv készítése. A területrendezés tervet és a területfejlesztési koncepciót is egyaránt a Pestterv Kft. tervezői készítették, és a területfejlesztési programban történő közreműködésük biztosítékot jelent arra, hogy a környezeti szempontból érzékenynek tekintett területrendezési tervhez és területfejlesztési koncepcióhoz hasonló szemléletű fejlesztési program jöjjön létre.

A megyei területrendezési terv célkitűzései	Illeszkedés	VMTP kapcsolat
A hátrányos helyzetű térségek felzárkózásának megindítása különös tekintettel a megyehatár menti települések fejlesztésére, a helyi gazdasági erőforrások feltárásával, az infrastrukturális ellátottság javításával, a kistérségek ráfűzése - a közlekedési és kommunikációs rendszereik megújításával - a megyei és a regionális fejlődési magterületekre. A periférikus térségek leszakadásának megállítása.	3	A területfejlesztési programszámos beavatkozása kitér a hátrányos térségek felzárkóztatására, az életminőség javítását, a gazdaságfejlesztést és a közlekedési fejlesztéseket a vidék egész térségére vonatkozóan nyomatékosítja.
A fenntartható fejlődés elvének érvényesítése a mikroregionális programok és az ipari zónák rehabilitációjának fokozása, a környezeti potenciál (öko-potenciál) kínálta gazdasági hasznosítás tudatos megjelenítése a mikroregionális programokban.	3	A fenntartható fejlődés elve alapelveként végigvonul a fejlesztési programon.
A környezeti állapot megóvása, a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése.	3	A környezet megóvása, stratégiai erőforrások fenntartható használata, hosszútávú megőrzése vezérelveként megtalálható a programban.
A kiemelkedő értékű és sokszínű természeti-környezeti adottságok, potenciálok megőrzése.	3	A program 2. prioritástengelye a természeti erőforrások fenntartható hasznosításra, illetve a lehetőségek kiaknázására helyezi a hangsúlyt.
A Bakony és a Balaton által Magyarország és Közép-Európa egyik legszebb természeti környezetének megőrzése.	2	A megyei koncepció alapelve, amit a program is figyelembe vesz, a természeti környezetfenntartható fejlesztése.
Az „egészséges” környezetet megteremtése és fenntartása.	2	Az egészséges, élhető környezet, a jóllét alapelve megjelenik a programban.

4. táblázat VMTP illeszkedés az VMTrTcéljaihoz

Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja 2011-2016
(Progressio Mérnöki Iroda 2010)

A megye környezetvédelmi feladatait elsődlegesen a környezetvédelemmel összefüggő törvények szabályozzák. A környezetvédelmi koncepció részletesen elemzi a megye jelenlegi környezeti állapotát, a korábbi program eredményességét és az 2016-os időszakig elérendő célokat.

Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja célkitűzései	Illeszkedés	VMTP kapcsolat
RÖVIDTÁVÚ CÉLOK (1-2 ÉV)		
<p><i>Természeti környezeti célok:</i> T.1.1. Táji értékek megőrzése, fejlesztése T.1.2. Élőhely rekonstrukció T.1.3. Természet-megőrzési stratégia fejlesztése T.1.4. Zöldfelületek állapotfenntartása T.1.5. Kistérségi természeti kapcsolatok bővítése</p> <p><i>Környezetvédelmi fejlesztési célok:</i> K.1.1. Szennyvízcsatornázás folytatása, csatornarendszer felújítása, szennyvíztisztítás fejlesztése K.1.2. Csapadékvíz elvezető csatornarendszer fejlesztése és korszerűsítése K.1.3. Vízbázis védelem K.1.4. Korszerű hulladékgyűjtési rendszer fejlesztése K.1.5. Útfejlesztés, útkorszerűsítés K.1.6. Közlekedési zajterhelés csökkentése K.1.7. Lokális levegőtisztaság javítása K.1.8. Talajvédelem K.1.9. Radiológiai felmérések K.1.10. Környezetbiztonság javítására tett fejlesztések</p>	2	<p>A természeti értékek, erőforrások védelme minden fenntartható fejlesztés alapja. A 2. prioritástengelyében átfogóan megjelenik az értékek védelme közvetlenül, és közvetetten is. A környezetvédelmi fejlesztési célok kevésbé hangsúlyos elemei a programnak, azonban a 2. tengely, a "A sajátos területi – természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás" közvetetten kapcsolódna a célokhoz.</p>
<p><i>Épített környezet védelmi célok:</i> E.1.1. Helyi értékek megőrzése</p> <p><i>Környezetvédelmi szabályozási célok:</i> Sz.1.1. Helyi környezeti állapot összehangolt, folyamatos szabályozása Sz.1.2. A környezetvédelmi szabályozások előírásainak kikényszerítése</p> <p><i>Környezeti tudatformálási célok:</i> TU.1.1. Környezeti és egészségügyi állapotra vonatkozó adatok megismerése és megismertetése TU.1.2. Helyi értékek megismertetése</p>	1	<p>A program közvetlenül nem tartalmaz a tudatformálásra, a szabályozási előírásokra, és a helyi értékek megőrzésére irányuló célokat.</p> <p>A környezetvédelmi szabályozások előírásainak kikényszerítése nem tartozik a területfejlesztési feladatok közé.</p>
KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK		
<p><i>Természeti környezeti célok:</i> T.2.1. Vizes élőhelyek fenntartása T.2.2. Helyi védettségű természeti területek növelése</p> <p><i>Környezetvédelmi fejlesztési célok:</i> K.2.1. Ivóvíz hálózat korszerűsítése K.2.2. Lakossági hulladék veszélyes hulladék tartalmának csökkentése K.2.3. Lerakásra kerülő lakossági hulladék szervesanyag tartalmának csökkentése K.2.4. Folyékony hulladék mennyiségének csökkentése</p>	2	<p>A természeti erőforrásaink fenntartható használata tartalmazza a természeti környezet megőrzésének szükségességét (2. prioritástengely).</p> <p>A területfejlesztési program átfogó módon nem jelenít meg környezetvédelmi fejlesztési célokat, de a Környezetvédelmi Program célkitűzéseihez</p>

K.2.5. Belső gyűjtő utak tehermentesítése K.2.6. Megújuló energiaforrások használatának elterjesztése K.2.7. Környezetbiztonság javítására tett fejlesztések		kapcsolódva a 2. tengely része az alternatív energia támogatása a településeken, illetve a 3. prioritástengely átfogóan foglalkozik a közlekedési infrastruktúra kérdéseivel.
<i>Épített környezet védelmi célok:</i> E.2.1. Műemléki értékek felújítása		
HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK (5-6 ÉV)		
<i>Természeti környezeti célok:</i> T.3.1. Regionális természeti kapcsolatok bővítése T.3.2. Öko- és „szelíd” turizmus fejlesztése	2	A dokumentum 2. prioritástengelye tér ki a környezeti célokra, a 4. prioritástengely pedig a mobilitás támogatását, az elérhetőség javítását, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztését fogalmazza meg.
<i>Környezetvédelmi fejlesztési célok:</i> K.3.1. Korszerű hulladékgyűjtési rendszer teljes körűvé tétele		
<i>Környezetvédelmi szabályozási célok:</i> Sz.3.1. A települések belterületét érintő közlekedés struktúrájának és szokásainak átalakítása		

5. táblázat VMTP illeszkedés az VMKP prioritásaihoz

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek

(<http://www.vizeink.hu>)

Veszprém megye területét négy vízgyűjtőgazdálkodási tervezési alegység területe érinti:

- Balaton tervezési alegység
- Bakonyér és Concó tervezési alegység
- Észak-Mezőföld és Keleti-Bakony tervezési alegység
- Marcal tervezési alegység

Terület	Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja célkitűzései	Illeszkedik és	VMTP kapcsolat
Balaton-felvidék Balaton-felvidéki karszt Dunántúli-középhegység - Balaton északnyugati-vízgyűjtő Dunántúli-középhegység - Duna-vízgyűjtő Mosoni-Duna - Által-ér-torkolat Dunántúli-középhegység - Hévízi-, Tapolcai-, Tapolcafő-források vízgyűjtője Dunántúli-középhegység - Séd-Nádor-vízgyűjtő	CS1: Települések csatornázása a Szennyvíz Program szerint CS3 Csatornahálózatra történő rákötések megvalósítása CS5: Zárt tárolók + elszállítás és elhelyezés (fogadó telepek kiépítése) CS6: Szakszerű egyedi szennyvíztisztítás és elhelyezés CS7: Település szintű természetközeli szennyvíztisztítás és elhelyezés FA1: Vízhatalomok (vízkivételek, egyéb vízelvonások) szabályozása igénybevételi korlátokkal FE2: Víztakarékosságot (lakossági, ipari) elősegítő intézkedések FE3: Új vízkivételi helyek igénybevétele (korlátozás esetén) IP7: Belterületi intézkedési csomag (hulladéklerakók rekultivációja, csapadékvíz elvezetés, belterületi mg., közterület) IV2: Ivóvízbázisok biztonságba helyezése és biztonságban tartása	2	A területfejlesztési program az erőforrások hasznosítása között tartalmazza a felszíni vizek védelmét, és a víz, mint erőforrás fenntartható használatát, de nem önálló célként. A dokumentum nem rendelkezik külön a belterületi vízrendezésről, a szennyvíztisztításról, ivóvízbázisokról, és az érzékeny és

Dunántúli-középhegység északi peremvidéke Dunántúli-középhegység északi peremvidéke hordalékterasz Dunántúli-középhegység - Veszprém, Várpalota, Vértes déli források vízgyűjtője Észak-dunántúli termálkarszt Séd-Nádor-Sárvíz-vízgyűjtő	KÁ1: Szennyezett területek kármentesítése (Kármentesítési Program) TA1ésTA2: Művelési mód és/vagy művelési ág váltás dombvidéken erózió- és nitrát érzékeny területeken TA3ésTA4: Művelési mód és/vagy művelési ág váltás síkvidéken belvív- és nitrát-érzékeny területeken TA7: Állattartótelepek korszerűsítése	szennyezett területekről.
--	--	---------------------------

6. táblázat A vízgyűjtő gazdálkodási tervek célkitűzéseinek illeszkedése a VMKP prioritásaihoz, és VMTP illeszkedése

3.4. A változatok közötti választások

A megyei területfejlesztési program nem tartalmaz változatokat. Ez azonban nem is tartozik a feladatai közé. Ezért a 2/2005. (I.11.) Korm. rend.-ben előírt fejezet a környezeti értékelésben nem releváns.

4. Veszprém Megye Területfejlesztési Programja környezeti hatásainak vizsgálata

4.1. A programprioritásainak környezeti szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló - 2011-ben módosított - 1996 évi XXI. Törvény szerint a területfejlesztés feladata egyrészt az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, másrészt a rövid, közép- és **hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása**, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.

A releváns tervekkel, országos koncepciókkal való konzisztencia vizsgálat bemutatását korábbi fejezetek tartalmazzák. A Program célrendszere a Koncepció célrendszerére épül, s mivel ez utóbbi célrendszer konzisztencia vizsgálatát a Koncepcióhoz készült környezeti értékelésben el kellett végezni, és a célrendszer a környezeti értékelés eredményei ismeretében került elfogadásra, ezért ehelyütt csak a Program prioritásainak egymás közti környezeti szempontú konzisztenciáját vizsgáljuk.

Veszprém megye területfejlesztési programja négy prioritástengelyt és azokhoz tartozó beavatkozási területeket határoz meg:

1. Prioritástengely:

A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben

Beavatkozási területek:

- Ipari és gazdasági területek, telephelyek szolgáltatás- és infrastruktúra fejlesztése a munkahelyteremtés érdekében
- Megyei kis- és közepes méretű vállalkozások foglalkoztatás-bővítése és innovációs teljesítményének javítása
- A munkaerőpiaci kereslet és kínálat összhangjának javítására irányuló intézkedések
- A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával
- A képzések szerkezetének és tartalmának továbbfejlesztése az innovatív megoldások támogatására, a térségi gazdaság és a társadalom igényeihez való jobb alkalmazkodás érdekében

2. Prioritástengely:

A sajátos területi – természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás

Beavatkozási területek:

- A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás
- Az energiagazdálkodás racionalizálása, a települések alternatív és megújuló energiahasznosításának elősegítése, intézmények energiaracionalizáló fejlesztései, alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz a városokban
- Veszprém megye egyedülállóan gazdag turisztikai potenciáljának hasznosítása
- A megye agroökológiai potenciáljának hasznosítása, termelési feltételeinek megőrzése

3. Prioritástengely:

A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Beavatkozási területek:

- Az elérhetőség javítása
- Térségi mobilitás biztosítása
- Környezetbarát közlekedési eszközök használata
- Intelligens közlekedési rendszerek fejlesztése

- Forgalombiztonság növelése

4. Prioritástengely:

A lakosság életminőségének javítása, a diszkrimináció mentesség, valamint a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosításával. A helyi közösségek fejlesztése.

Beavatkozási területek:

- A városok demográfiai problémáinak kezelése, szegregátumok kezelése
- Városok ellátó szerepének növelése a várostérségek központi funkcióinak erősítése
- A szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsőde, családi napközök stb.), valamint óvodai ellátáshoz való hozzáférés javítása és a szolgáltatások minőségének fejlesztése
- A megye környezetminőségének javítása
- A lakosság egészségének megőrzése, egészségi állapotának javítása
- A népesség képzettségének és innovációs képességeinek javítása, fiatalok, pályakezdők megyei foglalkoztatásba integrálása

A környezeti szempontok érvényre jutásának leggyakrabban a gazdaságfejlesztési érdekek szabnak gátat, melyen belül egy jellemző konfliktusforrást jelent a közlekedésfejlesztés, és az ebből eredő terhelések megnövekedése. Az elérhetőség javítása, a mobilitás erősítése ugyanakkor Veszprém megye fejlesztésének sarkalatos kérdése. A Veszprém megyei program fontos céljai közé tartoznak a gazdasági hatékonyság növelése (inkubátorházak, innovációs és szolgáltató központok létrehozása és tanácsadási szolgáltatások fejlesztése, stb.), az erőforrások jobb kihasználása, és a közlekedésfejlesztés is, azonban e fejlesztések szorgalmazása nem feltétlen áll ellentétben a környezet megóvásával.

A stratégiai program, mely 2030-ra fogalmaz meg jövőképet, és 2020-ra hosszú távú átfogó célt, és prioritásokat, tartalmában nem igényli a teljes részletességet, így ezen a szinten még nem jelennek meg a gazdaság, a társadalom, és a környezet közötti szempontok ütközései. A 2. prioritási tengely és annak két beavatkozási területe kifejezetten a fenntarthatóság elvét juttatja érvényre a Programban.

Mindezen által mind a négy prioritási tengelyben meghatározott beavatkozások és műveletek összhangjára az alacsonyabb rendű tervezésnél kiemelt figyelmet kell fordítani, hogy a fenntarthatóság elvei és a környezeti szempontok a konkrét terület egységek esetében, és a megvalósítás szintjén is érvényesülhessenek. Összességében megállapítható, hogy a megyei program prioritásainak vizsgálatakor egymásnak markánsan ellentmondó alapelvek, célok nem fedezhetőek fel.

A fenntarthatóságot kiemelő beavatkozások a következők:

- A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás
- A megye agroökológiai potenciáljának hasznosítása

- A városok az energiatartósság csökkentéséért és a klímavédelemért, alternatív energia a településeken

4.2. A jelenlegi környezeti állapot releváns, a Program tartalmával összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

Környezeti jellemzők azonosítása, melyekre a Program hatással lehet

A megyei területfejlesztési koncepció – és ezzel a program - készítését is megalapozó helyzetfeltárás részletesen áttekintette Veszprém megye környezeti állapotát és az alakulást befolyásoló tényezőket. A helyzetértékelés legfontosabb megállapításai a következők:

Levegőtisztaság védelem

Az utóbbi években a gazdasági szerkezetátalakulás és a környezetvédelmi jogi szabályozás, illetve alkalmazott technológiák hatására csökkent az ipari eredetű légszennyezés. Az erőművek vagy leállításra kerültek (Inotai Erőmű) vagy biomassza tüzelésűre lettek átállítva (Ajakai Hőerőmű). A megye ipari régióiban (Várpalota, Ajka térsége) a jelentős környezeti hatással működő üzemeket leállították vagy az elérhető legjobb technológiával szerelték fel. Balatonfüzfő térségében a korábbi Nitrokémia Ipartelep helyén számos kisebb vállalat jött létre, a korábbi kellemetlen szagkibocsátás megszűnt.

Az ipari szektorral ellentétesen a közlekedésből származó légszennyezettség mértéke folyamatosan növekszik. A növekedés elsősorban a gépjárműforgalom növekedéséből származik. Legjobban terheltek az M7 és a 8-as főközlekedési út mellett fekvő települések, de jelentősen megnövekedett a másodrendű utak forgalma is. Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) légszennyezési adatai alapján (2002-2010 időszakra vonatkoztatva) a légszennyezettségi adatok (CO, szilárd anyagok, SO₂) folyamatos csökkenést mutatnak.

Zaj és rezgés elleni védelem

Veszprém megye zaj- és rezgés helyzetét a közúti közlekedés, a vasútvonalak a repülőtér, ipari jellegű objektumok, kereskedelmi és sportlétesítmények terhelése határozza meg. A közúti közlekedésből származó zaj a zajterhelések 50-55%-áért felelős, nagyvárosokban 60-65%-áért. A zajterhelés különösen a településeken áthaladó főforgalmi utak mentén jelentkezik. Veszprém megye területén a 71-es út melletti balatoni települések, Pápa, Tapolca, Várpalota, Veszprém városok zajterhelése jelentős. A közlekedésből származó zajterhelés ezeken a településeken a megengedett határértéket rendszerint túllépi. Csúcsforgalmi időszakokban a belvárosokban a zajterhelés mellett a levegőminőség paraméterei is a kritikus tartományba

esnek. A vasúti közlekedésből származó zajterhelés a felmérések szerint a lakosság 8-10%-t zavarja.

A megye területén két repülőtér is található (Pápa, Szentkirályszabadja). A pápai repülőtér forgalma, így zajterhelése is az utóbbi években csökkent, határérték átlépést nem jelent. A szentkirályszabadjai repülőtér forgalma Balatonalmádi Öreghegy térségében okoz kisebb környezeti konfliktust.

Felszíni vizek

A felszíni vizek szennyezését a megyében pontszerű források okozzák (települési szennyvíz, települési szilárd hulladék vizekbe kerülése). A szennyvíz okozta szennyezés mértéke jelenleg növekszik. Veszprém megye karsztos területei és a Balaton vízgyűjtője különösen érzékenyek a nitrát szennyezésre. Jelentős diffúz terhelésnek tekinthető a korszerűtlen csapadékvíz elvezetésből származó szennyeződés bemosódás és a mezőgazdasági eredetű szennyezés. A csapadékvíz elvezetés sok településen ma is megoldatlan. A mezőgazdasági eredetű szennyezés a műtrágyák felhasználásával csökkent, de ma is jelentős. Az ipari eredetű szennyezés az előírások és engedélyezések szigorodásával jelentősen csökkent, de a 2010-be bekövetkező kolontári katasztrófa felhívja a figyelmet új megyei környezetvédelmi program készítésének szükségességére.

Felszín alatti vizek

A felszín alatti víztestek minőségére vonatkozóan a VGT megállapítja, hogy a karsztvizek és a sekély porózus hegyvidéki víztestek nem érik el a jó minősítést. Veszprém és Várpalota környékén található víztestek jelenleg jó minősítésűek. Sümeg, Pápa és Herend térségében húzódo víztestek esetében a diffúz szennyezés a gyenge minősítés oka. Az elmúlt öt évben a felszín alatti vizek minőségének védelmét segítette az állattartó telepekre és trágyatárolókra vonatkozó előírások szigorodása. Az ipari térségekben a szennyező források megszüntetése után is jelentős a felszín alatti víz és a talaj szennyezettsége. Az ivóvíz minősége Veszprém megye területén kiválónak tekinthető. Határérték feletti nitrit tartalmú vízzel ellátott települések: Magyargencs és Várkesző. Határérték feletti ammónium tartalmú vízzel ellátott települések: Bakonytamási, Borszörcsök, Doba, Egeralja, Egyházaskesző, Kamondi, Kemeneshőgyész, Kispirit, Külsővat, Nagypirit, Nóráp és Vinár.

Talaj- és földvédelem

Veszprém megye talajtani adottságai nem túl kedvezőek. Magas a vázталajok, ezen belül a köves, sziklás vázталajok és a kőzethatású rendzina talajok aránya. A megye erózió szempontjából a Dunántúli-középhegység és a Bakony területén az ország első-második legveszélyeztetettebb megyéje. A korábban rendszeres, nagymennyiségű műtrágyázás a

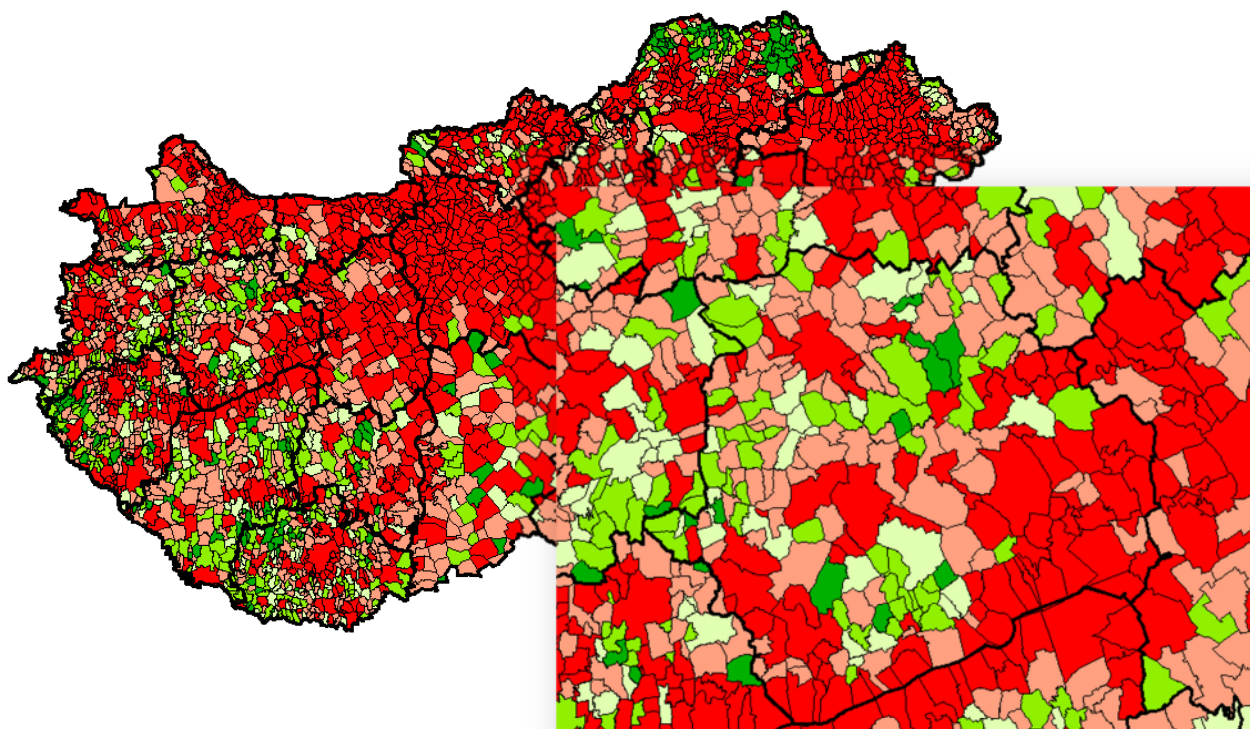
légköri savas kiülepedés és az erdőtalajok kilúgozottsága következtében a megyében közel százezer ha nagyságú savanyú kémhatású terület van. A Balaton Régió területén, az enyhén tagolt dombvidék ki van téve a vízeróziós talajpusztulásnak. A balatoni magaspartokhoz (Balatonfűzfő, Balatonkenese, Balatonvilágos, Balatonfőkajár, Tihany, Balatonszárszó, Balatonföldvár, Fonyód) szorosan kapcsolódnak a felszínmozgások.

A környezeti állapot egyéb jellemzőinek leírása - terhelhetőség

Veszprém megye környezetterhelését első lépésben az ökológiai lábnyom számítással határozzuk meg. Az ökológiai lábnyom egy erőforrás menedzselésben és társadalomtervezésben használt környezeti indikátor, ami kifejezi, hogy adott technológiai fejlettség mellett egy emberi társadalomnak milyen mennyiségű földre és vízre van szüksége önmaga fenntartásához és a megtermelt hulladék elnyeléséhez. Az analízis a lakosságszám alapján veszi figyelembe az energia-, az étel-, a víz-, az építőanyag és más fogyasztását, hogy megbecsülje az eltartásukhoz szükséges termelőképes földterület mennyiségét. Magyarországon ez a mutató 3,7 ha/fő értéket, földterületet jelent. Veszprém megye értéke 3,8 ha ökológiailag produktív terület nagysága egy főre vetítve. A megye tehát fenntarthatóság szempontjából (ökológiai lábnyom mutató szerint) átlagosnak tekinthető. A megyén belül azonban jól megfigyelhetők területi különbségek. A Bakony és a Balaton-felvidék néhány települése még az ökológiai teljesítőképesség határán belül található (Hegyese, Balatoncsicsó, Malomsok, Balatonhenye, Kispirt, Megyer, Lovászpata, Dörgicse., Szentbékakálla, Hosztót, Vigántpetend, Szentimrefalva, Németbánya, Doba, Pula, Szentjakabfa, Vöröstó, Ganna, Sáska, Somlóvecse, Hetyefő, Pénzesgyőr, Barnag, Vászoly, Gic, Dabronc, Kamond, Kemeneshőgyész, Csehbánya, Tés, Veszprémfajsz, Pápasalamon, Monoszló, Kisszőlős, Ukk, Porva, Zalaszegvár, Kiscsősz, Óbudavár, Bakonyszentiván, Csesznek, Ugod, Magyargencs, Bakonyszücs, Olaszfalu, Kup, Mencshely, Iszkáz, Öcs, Dabrony, Apácatorna, Pusztamiske, Kisberzsény, Döbrönte, Bakonyjákó, Bakonyság, Zalaerdőd, Salföld, Adorjánháza). Ezek a települések a lakosságszámra vetített „produktív” földigény még nem haladja meg a rendelkezésre álló területeket (zöld színnel az ábrán). A fennmaradó településeken a lakosságszám alapján számított „produktív” földigény már többszöröse is lehet a rendelkezésre álló földterületnek.

Az ökológiai lábnyom számításának természetesen nem az a célja, hogy minden területileg önálló egység gazdaságilag, ökológiailag is önálló legyen. Törekedni kell azonban arra, hogy a fejlesztésekkel csökkenteni tudjuk az ökológiai függőséget.

A területfejlesztési program alapfilozófiája követi a fenntartható fejlődés, fejlesztés alapelveit (társadalmi erőforrások megőrzése, az erre alapozott területfejlesztés, helyi gazdaság erősítése, város-falu kapcsolat erősítése, belső mobilitás fejlesztése stb.), így az ökológiai lábnyom (tájterhelés) jelentős növekedése sem prognosztizálható.

1. ábra Ökológiai lábnyom (zöld országos érték alatt, piros országos érték felett)

A program megalapozása, illetve a prioritások meghatározása során feltárt környezeti konfliktusok elemzése, értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a programban megfogalmazott javaslatok nem valósulnának meg

A területfejlesztési program feladata szerint keretet nyújt minden későbbi megyei, várostérségi illetve települési fejlesztésnek illetve területrendezési elképzelésnek. A program négy témakörben fogalmaz meg prioritásokat. Az ezekben részletezett beavatkozások elmaradása esetében tovább folytatódnak a meglévő trendek, változási tendenciák.

1. Prioritástengely:

A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben

A gazdasági növekedés elmaradása a környezet szempontjából ambivalens eredménnyel járhat. Az új beruházások (kereskedelmi, ipari, közlekedési) létesítmények esetében szükségszerűen tovább fokozódik a környezet terhelése, ezért elmaradásuk még pozitíven is hathat a környezeti állapotra. A beruházások elmaradása a másik oldalról azt is jelenti, hogy a mostani negatív trendek, tendenciák tovább folytatódnak (pl. népességfogyás, migráció, települési környezet leromlása stb.)

2. Prioritástengely:

A sajátos területi – természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás

A stratégiai erőforrások megőrzése és az utódgenerációk számára történő átadása a fenntarthatóság alapja. A stratégiai erőforrások mértéktelen kiaknázása, vagy elszennyezése

már rövid távon is a térség versenyképességének csökkenéséhez vezet. Veszprém megyében a program szerint ilyen stratégiai erőforrás a természeti táj gazdagsága, változatossága, külön kiemelve a Balaton, Balaton-felvidék és a Bakony térségét. A természeti értékek mellett a kulturális értékek változatossága, a táji értékek gazdagsága is kiemelkedő a megyében. A felszíni és felszínalatti vizek, ásványvizek, ásványkincsek, a termőföld, a jó környezetállapot jelent még további olyan erőforrást, amelynek hosszútávú használatát veszélyeztetné a fenntarthatóság elvének elvetése.

3. Prioritástengely:

A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése

A közlekedési hálózat fejlesztésénél a kelet-nyugati tengely közlekedési tengely megerősítése, a 8-as főút négy sávossá tétele, távlatban az M8 autópálya megépítése, az észak-déli tengely megerősítése illetve a 77-es új út kiépítése szerepel. A fejlesztések elmaradása hátráltatná illetve megnehezítené egy egészséges megyei térszerkezet kialakulását, konkrétan pedig konzerválná az elérhetőségi nehézségeket, aminek kihatása a megye gazdasági teljesítményére és a megélhetési lehetőségekre, foglalkoztatási viszonyokra is kedvezőtlen. A beavatkozások között – helyesen – szerepel a „Környezetbarát közlekedési eszközök használata” és az „Intelligens közlekedési rendszerek” térnyerésének szükségessége, ami környezeti szempontból mindenképpen pozitív.

4. Prioritástengely:

A lakosság életminőségének javítása, a diszkrimináció mentesség, valamint a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosításával. A helyi közösségek fejlesztése.

A magyar társadalom fizikai és mentális állapotát tekintve az egyik legrosszabb helyzetben lévő társadalma Európában. Kopp Mária kutatásai szerint az alkoholizmust, a depressziót, az öngyilkosság arányát, a csonka családokat arányát tekintve nemcsak fizikailag hanem mentálisan is beteg a magyar nemzet. A Semmelweis Tervben megfogalmazott célok és a hozzá kapcsolódó területfejlesztési elképzelések elmaradása esetében tovább fognak folytatódni a negatív tendenciák Magyarországon.

A K+F szektor térségi erősítése csak a korszerű helyi gyakorlati tudásra alapozva képzelhető el. A korszerű gyakorlati tudást is magába foglaló fejlesztés elmaradása a versenyképesség növelésének folyamatát rontja. Környezeti szempontból a tudásalapú társadalom racionálisabb, fenntarthatóbb környezethasználatot eredményez, így áttételesen hozzájárul, hogy térségi, területi alkalmasság szempontjai figyelembe kerüljenek és racionálisabb területhasználat alakulhasson ki.

A közösségfejlesztéssel, az érték tudatos társadalom kialakításával növekszik az esélye a helyi értékek, a helyi kultúra és végső esetben a helyi lokális környezet megőrzésének. A nagyvárosi, értékzavarban szenvedő, felbomló vagy laza felszínes közösségi hálózat a környezet leromlását is magával hozhatja. A nagyvárosi lakótelepek graffiti (tag) áradata a kontroll nélküli, értékvesztett társadalom egyik környezeti következménye, jele.

4.3. A program céljainak és prioritásainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása

A területfejlesztési program egyik alapvető célja, hogy hozzájáruljon a környezetállapot javulásához. A négy fejlesztési prioritás közül - a megfogalmazott elvek szerint - egyik sem okozza közvetlenül a környezetminőség romlását. Három fejlesztési prioritás esetében egyáltalán nem kell tartani negatív hatások bekövetkeztétől. A fenntarthatóság elve, a környezeti értékek megóvása, a környezetbiztonság, a klímaváltozás negatív következményeinek csökkentése szinte minden prioritás esetében megfogalmazódott. Két fejlesztési prioritás ugyanakkor (1. prioritástengely, „A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben” és beavatkozásai, a 3. prioritástengely „A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése” és beavatkozásai) magukban hordozhatják a környezetkárosítás bekövetkeztének lehetőségét is.

A túlzott, egyoldalú gazdasági növekedésre koncentrálás esetében a vegyipar, az alumíniumipar, a jármű- és a hozzá kapcsolódó elektronikai ipar jelenthet potenciális veszélyforrást. A közelmúlt tapasztalatai is bizonyítják (vörösiszap katasztrófa), hogy a leggondosabb tervezés, engedélyezés és monitoring rendszer szükséges a környezetkárosítás elkerüléséhez. Fokozottan ügyelni kell ezért arra, hogy Balatonfüzfő és Pétfürdő térségében vagy a szénbányászat újraindításával javasolt vegyipari fejlesztések esetében az innovatív megoldások kerüljenek előtérbe. Az alumíniumipar (Ajka és Várpalota) fejlesztése esetében is fokozottan ügyelni kell a környezetvédelmi követelmények érvényesítésére.

A fejlesztési prioritások másik potenciális környezetkárosítása a közlekedésfejlesztéshez kapcsolódhat (3. prioritástengely). A térség integrálásának és belső térszerkezet fejlesztésének alapfeltétele a műszaki infrastruktúra hálózat fejlesztése. A fejlesztési koncepció és a program távlatban számol a 8-as út négy-sávossá szélesítésével, az M8 autópálya kiépítésével és egy észak-déli (Tapolca-Devecser-Pápa-Győr) új főút kiépítésével, a 77-es számú új főút kiépítésével, a 83-as és a 84-es főutak fejlesztésével, települési elkerülő szakaszok építésével, vasúthálózat fejlesztéssel illetve a pápai repülőtér fejlesztésével. Az infrastruktúra hálózat kiépítése, fejlesztése számos esetben környezeti konfliktus forrása is lehet. Fokozottan kell ügyelni arra, hogy a tervezett fejlesztésekhez elkészüljenek a jogszabály szerinti környezeti hatásvizsgálatok, Natura 2000 hatástanulmányok.

A fenntarthatóság figyelembe vétele, a környezeti értékek megóvása, a klímaváltozás negatív következményeinek csökkentése több cél esetében is megfogalmazódott, azonban vannak olyan kiemelt célok - jellemzően a gazdaságfejlesztésre irányuló elképzelések - melyek a későbbi tervezési folyamatokban magukban hordozhatják a környezetkárosítás bekövetkeztének lehetőségét is.

A természeti erőforrások igénybevételét vagy környezetterhelést kiváltó tényezők

A megye természeti erőforrásainak fenntartható hasznosítását és megőrzését kimondó prioritás és a szükséges beavatkozások kapcsolódnak direkt módon a természeti erőforrások és a környezet témaköréhez, a környezeti elemek használatához. A használat változása az elemek állapotában is általában valamilyen irányú változást eredményez, mely optimális esetben pozitív, az elemek megóvását, az erőforrások hasznosulásának fejlesztését jelenti.

Az országos jelentőségű védett természeti területek (nemzeti park, tájvédelmi körzetek) indokolják a gazdasági illetve közlekedési típusú fejlesztések céljai keretében a természeti területek védelmének messzemenő biztosítását. Az ipari parkok, ipari területek fejlesztése (1. prioritási tengely), a megye közlekedési hálózatának fejlesztése, a belső átjárhatóság és a periférikus térségek elérhetőségének javítása (3. prioritás) is potenciális közvetlen konfliktusforrást jelent. Az egyik leglényegesebb potenciális környezetterhelést a közlekedésfejlesztés és a nehézipar okozhatja. Az infrastruktúra hálózat kiépítése, fejlesztése, és az abból eredő megnövekedett forgalom számos esetben környezeti konfliktus forrása lehet. Fokozottan kell ügyelni arra, hogy a tervezett fejlesztésekhez elkészüljenek a jogszabály szerinti környezeti hatásvizsgálatok, Natura 2000 hatástanulmányok.

A Program továbbviszi már a megyei koncepcióban megfogalmazott célt a szénbányászat újjáélesztésére. A megyei gazdaságfejlesztésben az alumíniumipari vertikum és a szén vegyipari célokra történő bányászata kerül nevesítésre. Mindkét tevékenység jelentős beavatkozással és környezetterheléssel jár, melyek káros hatásainak kivédésére már a programban szükséges kitérni.

A mezőgazdasági művelés a talajra, a vizekre és az élővilágra gyakorolt hatásai révén kapcsolódik a környezeti elemekhez. A program 2. prioritása kiemelten kezeli a mezőgazdasági kapacitások növelésének kérdését, és az önfoglalkoztatás, a helyi termelés feltételeinek javítását szolgáló intézkedések erősítése is utal a mezőgazdaság szerepének várható növekedésére. Ennek ismeretében főként tekintettel kell lenni arra, hogy hazánkban jellemző probléma a földek kimerítése, az agrokemikáliák túlzott használata, az eróziót okozó művelési rendszerek folytatása, illetve az élővilágot, élőhelyeket figyelmen kívül hagyó intenzív művelés. A programban megfogalmazott célok megfelelnek a fenntarthatóság követelményeinek, azonban a termőföld mennyiségi és minőségi védelmét a továbbiakban is szankcionálni kell a gazdák felé az alacsonyabb rendű tervezési folyamatokban.

Közvetett módon környezeti következménnyel járó társadalmi, gazdasági folyamatokat kiváltó tényezők

Különösen az iparfejlesztéssel valamint az idegenforgalom bővítésével összefüggésben kell felkészülni a környezetkárosítás esetleges bekövetkeztének lehetőségére. A túlzott, egyoldalú gazdasági növekedésre koncentráció is jelenthet potenciális veszélyforrást. A legfrekvenciáltabb rekreációs térségekben a fokozott és lökésszerű, területileg és időben is rendkívül koncentrált környezetterhelés megelőzésére fel kell készülni. A közelmúlt tapasztalatai (vörösiszap katasztrófa) is bizonyítják, hogy gondos tervezés, engedélyezés és monitoring rendszer szükséges a környezetkárosítás elkerüléséhez. Ezért a gazdasági

beruházásoknál, az iparfejlesztéseknél fokozottan ügyelni kell a környezetvédelmi követelmények érvényesítésére.

4.4. A program megvalósulása esetén várható, a környezetet érő hatások, következmények előrejelzése

A területfejlesztési programprioritásai olyan szemléletmóddal és olyan célzattal kerültek megfogalmazásra, hogy azok semmiképpen nem idéznek elő tartós, tendenciózus negatív változást a megye környezetállapotában.

Jól azonosítható környezet igénybevétel illetve hatások

Környezeti elemek

Egyetlen prioritás sem jár közvetlen kedvezőtlen hatással a környezeti elemekre. A beavatkozások végrehajtása során konkretizálódó intézkedések, projektek pontos települési szintű tartalmának meghatározása során kell tekintettel lenni a környezeti elemek károsodását kizáró vagy minimalizáló megoldások alkalmazására.

Környezeti elemek rendszerei, folyamatai, szerkezete (különös tekintettel a tájra, településre, klímára, természeti rendszerre, biodiverzitásra)

A Programprioritásai értelemszerűen egy élhető, gazdasági értelemben versenyképes, fejlődő társadalmú megye jövőképeként szolgálatában állnak. A stratégiai prioritások még korántsem abban a mélységben és részletezettségben kerültek megfogalmazásra (ez nem is feladata egy megyei területfejlesztési programnak), amely alapján az egyes környezeti elemekre illetve környezeti rendszerekre gyakorolt pontos hatás előrejelezhető lenne. Az egyes intézkedések, konkrét projektek, illetve a területi, települési szintű rendezési tervezés során lesznek megismerhetők az egyes elemek környezeti elemekre gyakorolt hatásai.

Natura 2000 területek

A megyei programban foglaltak és az azokkal összhangban meghatározott projektek konkrét megvalósulását szolgáló terület- és településrendezési tervek készítése során lesz eldönthető a Natura2000 területekre gyakorolt hatás. Mindenesetre nem támogatható olyan cél, prioritás vagy beavatkozás már a Program szintjén sem, amely a Natura2000 területek rendeltetésével nem összeegyeztethető hatásokat okozna.

Emberek egészségi állapota, társadalmi, gazdasági helyzete (különös tekintettel az életminőségre, kulturális örökségre, területhasználatra)

A Program céljai egyértelműen és alapvetően a megye gazdaságának fejlesztését, a perifériák felzárkóztatását, a mobilitás támogatásával a foglalkoztató központok elérését, a helyben

történő megélhetés feltételeinek javítását, a társadalmi kohézió erősítését és az életkörülmények javítását, a közösségek fejlesztését, az itt élők jól létét szolgálják.

Közvetett módon hatást kiváltó tényezők

A területfejlesztési program hatásai - a tervműfajból következően - rendkívül szerteágazóak. A közvetett hatások pontos meghatározása és maradéktalan számbavétele teljes körűen nem is lehetséges. Az e helyütt alkalmazott elemzési-értékelési módszertan arra a VÁTI által korábban javasolt megközelítésre épít, hogy területfejlesztési koncepciók és programok stratégiai szintjét (céljait, prioritásait) egy fenntarthatósági értékrendhez viszonyítsuk, egy környezeti teljesítményértékelési sémában vizsgáljuk. A vizsgálathoz az első fejezetet követően felvázolt speciális térségi fenntarthatósági értékrenddel vetjük össze a területfejlesztési program célkitűzéseit. A célrendszer és a fenntarthatósági értékrend kapcsolatát egy ún. térségi (megyei) fenntarthatósági mátrix segítségével értékeljük. A VÁTI szakemberei által javasolt értékelési mátrix vízszintes tengelyén a fejlesztési program stratégiai prioritásait, függőleges tengelyén a térségi (megyei) fenntarthatóság alapelveit tüntettük fel. A fejlesztési elképzelések egyértelmű pozitív hatásait, illetve kapcsolatát a fenntarthatósági alapelvekkel zöld színű 3-sal reprezentáltuk. Piros színt és 1-es számot kaptak azok a kapcsolatok, ahol esetlegesen negatív következményekkel, hatásokkal is lehet számolni. Narancssárga színnel és 2-sel a bizonytalan, potenciális lehetőségeket, de veszélyeket is magába foglaló kapcsolatokat jeleztük.

Az alábbi táblázatot követően a tartalmi követelményekben előírt témakörök áttekintése is megtörténik.

		A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben	A sajátos területi – természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás	A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése	A lakosság életminőségének javítása, a diszkrimináció mentesség, valamint a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosításával. A helyi közösségek fejlesztése.
TÉRSÉGI AUTONÓMIÁRA VALÓ TÖREKVÉS	A térség erőforrásainak fenntartható hasznosítása	1	3		1
	Stabil és kiegyensúlyozott külső erőforrás felhasználás	2	3		1
	A társadalmi-gazdasági tevékenységek által gerjesztett folyamatok és áramok minél tartósabban a megyén belül tartása	3	2		1
	Autonóm közösségi döntéshozatal	1	1		1
MÁS TÉRSÉGEK IRÁNTI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS	Problémák helyben való kezelése	2	2		1
	Más térségek közösségi döntési kompetenciái csorbításának elkerülése	1	1		1
	Anyagáramok ciklusainak megyén belül való zárása	2	2		1
	A társadalom megújuló képességének térségi biztosítása	2	1		1
MEGYE MEGÚJULÓ KÉPESSÉGÉNEK	Kulturális és tudományos innováció feltételeinek biztosítása	1	1		1

BIZTOSÍTÁSA	A környezeti elemek megújuló képességeinek biztosítása	1	2		1
	Zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős területhasználat	1	1		1
	Közkinccsek, közérdekű létesítmények, rendezvények hozzáférhetősége	1	1		1
FENNTARTHATÓ TÉRHASZNÁLAT	Adminisztratív és gazdasági tevékenységek értékmegőrzést szolgáló térszervezése	2	1		1
	A társadalom közelebb hozása a helyi környezetéhez	2	2		1
	Az utazási idő csökkentése és kulturált hasznosítása	1	1		1
	Az áruszállítás károkozásának mérséklése	1	1		1

7. táblázat Fenntarthatósági teljesítmény értékelő mátrix

Közvetett hatások új környezeti konfliktusok, problémák megjelenésére, meglévők felerősödésére

Veszprém megye területfejlesztési programjában lerögzített prioritások, beavatkozások alapvetően nem járhatnak és nem is járnak olyan hatásokkal ami jelentős környezetminőség romlást eredményezne. Közvetett módon azonban egyes beavatkozások okozhatnak környezeti konfliktusokat. Ezekkel elsősorban a gazdaságfejlesztéssel és a közlekedésfejlesztéssel összefüggő 1. és 3. prioritástengelyek esetében kell feltételeken számolni.

Közvetett hatások környezettudatos, környezetbarát magatartás, életmód lehetőségeinek, feltételeinek gyengítésére vagy korlátozására

A Program 2. számú stratégiai prioritása pontosan a megye természeti, tájképi és épített, kultúrtörténeti értékei megővésére és ezek innovatív továbbfejlesztésére illetve fenntartható hasznosítására helyezi a hangsúlyt. Leszögezhető, hogy a Program közvetett módon sem hat negatívan a környezettudatos értékrendre, sőt az említett részcélok mentén támogatja azt.

Közvetett hatások a helyi adottságoknak megfelelő optimális térszerkezettől, területfelhasználási módtól való eltérés fenntartására vagy létrehozására

Effajta hatással lényegében nem kell számolni a Program megvalósulása nyomán. Nem irányoz elő az optimálistól eltérő térszerkezeti fejlesztést, sőt a fejlesztések térségileg összehangolt megvalósítására törekszik, kiemelten kezelve a megye külső elérhetőségének és belső, észak-déli átjárhatóságának javítását, valamint a perifériák elérhetőségét, a megye jobb belső kapcsolatrendszerét. A megyei területfelhasználás jelentős megváltozásával nem kell számolni a stratégiai javaslatok nyomán. A megye ökológiai térszerkezetének megőrzése stratégiai cél.

Közvetett hatások olyan helyi társadalmi-kulturális, gazdasági-gazdálkodási hagyományok gyengítésére, amelyek a táj eltartó képességéhez alkalmazkodtak

A stratégiai és az operatív program kifejezetten törekszik a meglévő természeti, gasztronómiai hagyományok megtartására és fejlesztésére, kifejezett cél ezek bázisán az önfoglalkoztatás szerepének növelése, az önfenntartás feltételeinek javítása, hungarikumok kifejlesztése.

Közvetett hatások a természeti erőforrások megújulásának korlátozására

A megye kiemelkedő természeti erőforrása a tájképi adottságai, a Balaton mint vízfelület, tájképi elem és turisztikai tényező, az erdőterületek, a kisalföldi területeken a jó minőségű termőföld. Mindezek megőrzését, védelmét a stratégiai prioritások előírányozzák. Kifejezett hangsúlyt helyez a dokumentum a megye megújuló energiapotenciáljának hasznosítására. Az ökológiai funkciójú területek arányának megtartását is előírányozza a Program.

Közvetett hatások a nem helyi természeti erőforrások jelentős mértékű használatára vagy a helyi természeti erőforrások túlnyomóan más területen való hasznosítására

Nem tartalmaz a jelenleginél intenzívebb természeti erőforrás hasznosítást a stratégia. Egyedül a szénbányászat újraindításában rejlő lehetőségek hatásával lehetséges számolni.

4.5. A környezeti következmények alapján a területfejlesztési program értékelése

A Program - fenti fejezetekben bemutatott - közvetlen illetve közvetett környezeti hatásai alapján kijelenthető, hogy a prioritásokhoz tartozó beavatkozások során alapvető és lényeges kedvezőtlen változások bekövetkezésére, számottevő negatív hatásokra a környezeti elemek vonatkozásában nem kell számítani.

Az 1. A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben c. prioritás „Ipari Parkok fejlesztése, Inkubátorházak, Innovációs és Szolgáltató Központok létrehozása és tanácsadási szolgáltatások fejlesztése, ipari területek fejlesztése illetve Vállalkozások online megjelenésének támogatása, piacfejlesztés ösztönzése” beavatkozása - alapvetően ipar- és gazdaságfejlesztési irányultságából következően - járhat negatív környezeti következményekkel.

A 2. A sajátos területi – természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás gyakorlatilag sem közvetlen sem közvetett módon nem járul hozzá a környezeti elemek és környezeti rendszerek rossz irányba történő megváltozásához. A 2. prioritás pozitív hatása a környezeti elemekre megmutatkozik. A 3. A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése c. prioritásnak viszont egyértelműen lehetnek kedvezőtlen környezeti mellékhatásai.

Az 4. A lakosság életminőségének javítása, „jól léte” biztosítása, a helyi közösségek fejlesztése társadalomfejlesztési beavatkozásokat foglal magába, melyek esetében nem kell negatív környezeti hatások előidézésével számolni.

Összefoglalóan Veszprém megye területfejlesztési programja a fenntarthatósági értékrendet megfelelően érvényesíti. A prioritások összhangban vannak a fenntartható fejlődés elvárható kritériumaival.

5. A Program megvalósulása következtében várhatóan fellépő káros hatások elkerülésére a Programban javasolt intézkedések hatékonyságának értékelése, további szükséges intézkedések

5.1. A Programban szereplő környezeti intézkedések értékelése

Veszprém megye területfejlesztési programja - jelenlegi változatában - nem tartalmaz a megvalósítás nyomán esetlegesen fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedéseket. Ennek magyarázata vélhetőleg az, hogy a stratégia alapvetően nem tartalmaz célokat, beavatkozásokat, ami a környezetre döntően káros hatásokkal járna. Ugyanakkor a prioritásokhoz rendelt beavatkozások között megfogalmazásra kerülnek olyan részcélok, amelyek környezetre gyakorolt akár káros hatásával is számolni kell.

Fentiekre tekintettel javasolt azon beavatkozások egyes elemei esetében, amelyek - amellet, hogy gazdaságfejlesztési, közlekedési infrastruktúrafejlesztési szempontból kétségkívül Veszprém megye érdekeit szolgálják - káros környezeti hatásokkal is járnak, a cél kifejtését követően a környezeti szempontú ellentételezésre és a hatások mérséklésének szükségességére vonatkozó javaslatokat rögzíteni. Ilyen **intézkedések megfogalmazása legalább az alábbi beavatkozások esetében javasolt:**

- Ipari és gazdasági területek, telephelyek szolgáltatás- és infrastruktúra fejlesztése a munkahelyteremtés érdekében
- Megyei kis- és közepes méretű vállalkozások foglalkoztatás-bővítése és innovációs teljesítményének javítása
- Veszprém megye egyedülállóan gazdag turisztikai potenciáljának hasznosítása
- Közlekedésfejlesztéssel összefüggő beavatkozások

5.2. Javaslat szükséges környezeti szempontú intézkedésekre

Környezeti, fenntarthatósági szempontok érvényesítése a gazdaságfejlesztési céloknál

Az 1. prioritástengely kifejezetten ipari beruházási és turisztikai beavatkozásai valamint a 2. prioritástengely turizmusfejlesztési beavatkozása esetében javasolt megvizsgálni és kifejteni, milyen intézkedések tervezettek a természetkárosító hatások megakadályozására illetve mérséklésére, és hogyan érvényesül a természeti erőforrások fenntartható használata. Javasolt továbbá támogatási kritériumokat meghatározni a fejleszteni kívánt gazdasági ágak környezetkímélő fejlesztésének ösztönzésére. A munkahelyteremtés során javasolt a környezetvédelmi iparban, a megújuló energiahasznosításban létrejövő és általában a „zöld munkahelyek” előnyben részesítésére kedvező támogatási feltételeket biztosítani. A nagy helyigényű logisztikai és ipari fejlesztések a megye kevésbé jó termőföldjei igénybevitelével valósuljanak meg. Javasolt a gazdaságfejlesztés főbb elemei és az élelmiszergazdaság környezeti teljesítményének mérése és folyamatos nyomon követése.

Energiaracionalizálás, megújuló energiaforrások

A stratégia tartalmaz kifejezetten az energiafelhasználás fenntarthatósági elveknek maximálisan megfelelő megújítására irányuló javaslatot és beavatkozást. Környezeti szempontból és a fenntarthatósági elvek tekintetében a programnak ez az irányultsága mindenképpen előremutató. Javasolt a megyei sajátosságokhoz legjobban igazodó energiaracionalizálási irányelvek kidolgozása, amelyek érvényesítésére figyelemmel kell lenni a további megyei szintű tervezés és a települési tervek készítése során. Hosszútávú energiastratégia kidolgozása javasolt a helyi, sokszor átgondolatlan, térségileg összehangolatlan és rövid távú befektetői érdekeken alapuló fejlesztések helyett.

Természetvédelmi fejlesztések

Veszprém megye táji és természeti értékekben gazdag. Javasolt önálló fejlesztési (rész)célként is beemlíteni a programba a védett és érzékeny területek megőrzését. Javasolt a természetvédelmi területeket közvetlenül vagy közvetve érintő egyéb fejlesztésekkel kapcsolatos problémák (pl. gazdaságfejlesztés, közlekedésfejlesztés, mezőgazdálkodás, stb.) és a kezelésükre adott megnyugtató válaszok megjelenítése a programban. A települési szintű értékvédelem támogatandó megyei cél.

Natúrparkok

Érdemes lenne további natúrparkok kialakításának, megvalósíthatóságának is külön célkitűzést vagy fejezetet szentelni. A natúrparkok olyan természetvédelmi „keretbe” illesztett területfejlesztési lehetőségek, amelyek a helyi gazdaságra, az alulról jövő kezdeményezésre és a vidék megújítására épülnek, ezért mindenképpen összhangban vannak a területfejlesztési stratégia alapvető céljaival. A megye perifériáinak megújítására való törekvéssel, az értékörzéssel, turizmussal és az önfoglalkoztatással – melyek a stratégia fontos elemei - teljes mértékben egyezik az a típusú fejlesztés/fejlődés amelyet a natúrparkok hozhatnak a megyébe.

Agrárkörnyezetgazdálkodás

Az agrárkörnyezetgazdálkodás témaköre nem jelenik meg közvetlenül a prioritások között. Bár Veszprém megye az agrártérsegeket tekintve nem tartozik az ország leggazdagabb megyéi közé, a Nemzeti Vidékstratégiára alapozott vidékfejlesztésnek, agrárkörnyezetgazdálkodásnak a vidéki térségek megőrzésében játszott szerepe miatt érdemes lenne nagyobb teret szentelni a programban.

Tájrehabilitáció

Veszprém megye területén számtalan tájsebet jelentő felszíni bánya, anyagnyerőhely, katonai gyakorlótér, lőtér, vagy felhagyott ipari terület található. A tájrehabilitációról a Balaton térsége kapcsán történik csak említés.

Vízvédelem, víztakarékosság, szennyvízkezelés

A prioritások közt szereplő valamennyi fejlesztés megvalósítása során a vizek védelme elsődlegességét biztosítani szükséges. Ez terjedjen ki a felszíni és a felszín alatti víztestek

védelmére egyaránt, különösen a Balaton vízminőségének, valamint a karsztvízkinccs megóvásának kell különös teret szentelni. Ennek érdekében meg kell határozni a környezetkímélő vízi infrastruktúrafejlesztés és vízpart használat alapelveit, amelyek biztosítják a Balaton és az egyéb vízfolyások, állóvizek fenntartható hasznosítását. Mind gazdasági fejlesztések kritériumául kell szabni, mind a lakossági szemléletformálásba hangsúlyosan be kell építeni a vízzel való takarékoskodás alapelvét. A program közvetlenül is megfogalmaz a csatornázottsági arány javítására és a szennyvízkezelésre vonatkozó célokat.

Katasztrófavédelmi szempontok érvényesítése

A program célrendszerének katasztrófavédelmi fejlesztési kérdésekkel történő kiegészítése indokolt. A fejlesztések során figyelembe kell venni az árvízveszélyeztetettséget, a védelmi infrastruktúrákat, az előrejelző rendszereket. Törekedni kell kiemelten a villamosenergiaellátás és az egészséges ivóvízellátás fejlesztésére. Javasolt a veszélyes anyagok lakosságtól távolabbi pályákon történő szállításának feltételeit megteremteni, a veszélyes ipari üzemek környezetében pedig a monitoring és lakossági riasztó rendszerek telepítése. Több szempontból is indokolt lenne a jövőben folyamatosan működő levegőtisztasági mérőállomás(ok) telepítése. A vasúti és közúti szállítás kapcsolódási pontjain jelentkező zaj elleni védelem megoldására is tartalmazzon célkitűzést a program. A célokat úgy kell elérni, hogy illeszkedjenek a köznevelés fejlesztési feladataihoz, a megyei és járási önkéntes mentőcsoportok fejlesztését szem előtt kell tartani.

Területfejlesztés-területrendezés összehangolása

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, a fejlesztési és a területrendezési vonatkozású stratégiai területi tervezés szorosabb összekapcsolását annak érdekében, hogy az egyes területrendszerek (területegységek) céljait a területfejlesztési és a területhasználat-szabályozási eszközök egymással szinergiát eredményezve szolgálják. Jelen területfejlesztési program ilyen szempontból akkor éri el maradéktalanul célját, ha céljai és konkrét beavatkozásai be tudnak épülni a megyei területrendezési tervbe is a soron következő felülvizsgálat során - bár tudvalevő, ennek legfőbb akadálya éppen a jelenlegi jogszabályi kötöttségekben keresendő.

A térségi tervezési tevékenység egységességének biztosításakor fontos feltétel a tervezési rendszernek keretet adó közös térségi értékrend kialakítása megyei, települési és térségi szinten is. Ehhez a tervezési tevékenységek mozgásterét szabályozó országos szintű **fenntarthatósági keretstratégiák** kidolgozása szükséges nem csak országos szinten, de kifejezetten az egyes térségekre vonatkozóan, a helyi adottságokhoz igazodóan, mely a fenntarthatóságon túl más horizontális irányelveket is rögzíthet (pl. esélyegyenlőség, biztonság, örökségvédelem). A keretstratégia egyrészt olyan, a térségi fenntarthatóság megteremtéséhez szükséges vertikális célokat rögzít, melyeknek helyet kell kapniuk a célok témáját és az adott térséget érintő tervekben, másrészt a fenntartható fejlődést biztosító horizontális célokat, melyek minden, a térséget érintő fejlesztési tervdokumentumban rögzített célba beépülnek.

6. Javaslat a megyei területfejlesztési program által befolyásolt más tervekben figyelembe veendő környezeti szempontokra, intézkedésekre

A megyei területfejlesztési program érvényesülése mellett, hogy prioritásai közvetlenül is megállják a helyüket és Veszprém megye 2014-2020 közötti fejlesztésének sarokpontjait képezik, a kistérségi részprogramokon és a települési projekteken keresztül, valamint a megyei területrendezési terv módosításán keresztül és a településrendezési tervek révén érvényesül.

A területfejlesztési program 3 átfogó és 10 stratégiai céljának, a 4 prioritástengely tartalmának, beavatkozásainak és a konkrét fejlesztési programoknak meg kell jelennie a különböző megyei, kistérségi fejlesztési, tervezési dokumentumokban (megyei fejlesztési koncepciók /turizmus, környezetvédelem, közlekedésfejlesztés, stb./, megyei területrendezési terv, településrendezési eszközök és stratégiák, tervek, LEADER programok, a kistérségekhez, mikrotérségekhez, járásokhoz kapcsolódó további programok).

A megyei területfejlesztési program által befolyásolt területi és ágazati tervekben, koncepciókban érvényesítendő szempontok:

- A fenntarthatósági kritériumoknak megfelelő fejlesztések támogatásának elsődlegessége a megye foglalkoztatási központjaiban valamint a vidéki térségeiben.
- A megújuló energiaforrások hasznosítási arányának növelése, a zöldgazdaság, a környezetipar kiemelt támogatása szabályozási és pályázati eszközökkel.
- A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése, a lakosság és a mezőgazdaság felkészítése a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra (víz megtartás, árvízcsökkentő tározók létesítése, szárazságtűrő növénykultúrák, stb.).
- A Balaton vízminőségének megőrzése, a vízszint biztosítása.
- Különös tekintettel a megye sokszínű védett természeti területeinek gazdagságára, a védett természeti területek megőrzése, fenntartásuk, és a körültekintő, fenntartható turisztikai hasznosítás biztosítása.
- A természetvédelmi oltalom alatt nem álló nem védett táj védelmét biztosító szabályozási előírások a területrendezési és a településrendezési tervekben.
- A megye erdőterületeinek megőrzése, fenntartható hasznosításuk az erdő- és vadgazdálkodás, a faipari klaszter és az idegenforgalom céljai mentén, a védelem elsődlegességének biztosításával.
- A jó minőségű termőföldek védelme, kiterjedésük a megyében nem csökkenhet.
- A mobilitás támogatása a közlekedés racionalizálásával, környezetbarát közlekedési módok támogatása.
- A településeken élők életminőségének javítását elősegítő zöldterület fejlesztések elősegítése, zöld városi közterek számának növelése.
- A felszín alatti vizek (ásványvíz- és karsztvízkészlet) mennyiségi és minőségi megőrzése, különösen a Bakony és a Balatonfelvidék területén.
- A megye ásvány- és gyógyvízkútjai vízbázisvédelmének biztosítása.

- Az ivóvízbiztonság és ellátás 100 százalékoságának elérése, ezzel paralel a közműolló zárása.
- A vizek és talaj szennyezések nagy részét adó szennyvizek biztonságos módon történő gyűjtésének és kezelésének kötelezése illetve támogatása.
- A víztakarékos megoldások előnyben részesítése mind a lakossági mind a gazdasági vízigények esetén.
- Az épített környezet, valamint a régészeti örökség, továbbá a védett táj- és településképi értékek megőrzésére kiemelt figyelmet kell fordítani új fejlesztések tervezése és megvalósítása során.
- A kistérségi részprogramok keretében kiválasztott települési projektek előkészítése és megvalósítása során a bányatelkek lehatárolására tekintettel kell lenni.

7. A megyei programban szereplő monitorozási javaslatok értékelése

A megyei területfejlesztési program monitoring-terve, az egyes prioritásokhoz, beavatkozásokhoz meghatározott indikátorok figyelembe vételével alkalmas a programban előirányzottak megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatások nyomon követésére.

Egy területfejlesztési program megvalósulása csak kevésbé direkt módon képes hatni a környezeti elemekre, így a program céljai és a várható környezeti hatások szignifikanciája is kisebb mértékű, mint pl. egy területrendezési vagy településrendezési terv esetében. A stratégia környezeti hatásai is várhatóan sokkal inkább kifejezésre jutnak és érvényesülhetnek majd az operatív programhoz kapcsolódó települési szintű projektek megvalósításán keresztül.

8. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 10. § (1) szerinti vizsgálat a Natura 2000 területek vonatkozásában

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 10. § (1) szerint: *„Olyan terv vagy beruházás elfogadása, illetőleg engedélyezése előtt, amely nem szolgálja közvetlenül valamely Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését vagy ahhoz nem feltétlenül szükséges, azonban valamely Natura 2000 területre akár önmagában, akár más tervvel vagy beruházással együtt hatással lehet, a terv kidolgozójának, illetőleg a beruházást engedélyező hatóságnak - a tervvel, illetve beruházással érintett terület kiterjedésére, az érintett területnek a Natura 2000 területhez viszonyított elhelyezkedésére, valamint a Natura 2000 területen előforduló élővilágra vonatkozó adatokra figyelemmel - vizsgálnia kell a terv, illetve beruházás által várhatóan a*

Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló, az 1-4. számú mellékletben meghatározott fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásokat.”

Fenti jogszabályi előírásnak megfelelően Veszprém Megye Területfejlesztési Programja egyeztetésének időszakában a környezeti értékeléssel egyidőben - annak részeként - elkészült a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 10. § (1) szerinti vizsgálat. A vizsgálat célja annak felmérése, hogy a megyei területfejlesztési program céljai és a programban előírányzottak megvalósulása van-e és ha igen, milyen hatással a megyében található Natura 2000 területek természetvédelmi helyzetére.

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió ökológiai hálózata, amelyet a tagországok közösen jelölnek ki meghatározott eljárási rendet követve, két uniós jogszabály - a madárvédelmi (79/409/EEC) és az élőhelyvédelmi (92/43/EEC) irányelvek - alapján. Kialakításának célja, hogy az európai közösség számára jelentős élőhely típusok hosszútávon fennmaradjanak egy összefüggő ökológiai hálózat részeként.

A Natura 2000 területeknek két fő típusa:

- A különleges madárvédelmi területek (SpecialProtectionArea - SPA) ritka és veszélyeztetett madárfajok költő-, táplálkozó- és vonuló helyének védelmét szolgálják.
- A különleges természet-megőrzési területek (SpecialArea of Conservation - SAC) közösségi jelentőségű természetes élőhelyek, valamint közösségi jelentőségű állat- és növényfajok előfordulási helyének védelmét szolgálják

Veszprém megyében a Natura 2000 hálózat területei részben a már meglévő védett területekkel átfedésben kerültek kijelölésre. Akárcsak a védett természeti területek esetében, itt is kerültek meghatározásra olyan Natura 2000 területek, amelyek több foltból állnak, mozaikosak.

A fejezet elején idézett jogszabály szerinti vizsgálat elvégzése egy megyei területfejlesztési program várható hatásaira vonatkozóan természetesen korántsem lehet olyan mélységű és részletezettségű, mint akár egy települési szintű rendezési terv vagy akár egy konkrét beruházás esetében. A megyei területfejlesztési program alapvető elveket rögzít és tág prioritásokat, azok részeként megyei szintű beavatkozástípusokat határoz meg, amelyek a továbbtervezés az egyes települési szintű projektek tervezése és konkrét egyes fejlesztések, beruházások során érvényesítendőek. A megyei program a 2014-020 közötti fejlesztések számára keretül és iránymutatásul szolgál a várostérségek és a megyei települések részére. E szerepéből következően olyan konkrét és területileg pontosan beazonosítható javaslatokat egyáltalán nem tartalmaz (ez nem is feladata), amelyek esetében tételesen vizsgálható lenne a Natura 2000 területek érintettsége, illetve a rájuk gyakorolt várható hatás. A Natura 2000 területek kihirdetése helyrajzi szám pontossággal történt meg, ugyanakkor a megyei területfejlesztési program megyei, térségi szintű prioritásai nem készültek, nem is készülhettek ilyen mélységben illetve léptékben. Az egyes prioritások a hozzájuk rendelt beavatkozások pontos földrajzi beazonosítása ebben a tervezési fázisban nem lehetséges. A

várható hatások tételes előrejelzésére és megbecsülésére a részletes projekt-szintű tervezés keretében lesz lehetőség, az egyes települési projektek előkészítése keretében. Jelenleg a Natura 2000 területekre gyakorolt hatások is csak legfeljebb közvetett módon vizsgálhatók és értékelhetők. Összefoglalva tehát a megszokott Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció elkészítése nem tekinthető reálisnak, hiszen az érintettség meghatározásához a pontos projekt szinten felmerülő nyomvonalas változatok és pontos beruházási területek rendelkezésre állására volna szükség, ami nyilvánvalóan későbbi tervfázisokban történik meg.

A lehetséges hatások általános bemutatása

Veszprém megye területfejlesztési programja fő céljai közé a munkahelyteremtés, gazdaságélénkítés, az elérhetőség javítása tartozik. Új gazdaságfejlesztési beruházások és vnalas infrastruktúra fejlesztések esetében a Natura 2000 területekre vonatkozóan:

a fragmentáció,

a zavarás,

a szennyeződés

és a területfoglalás

jelentkezhet zavaró hatásként.

A jogszabály szerinti Natura 2000 hatásbecslési metodika elsősorban a beruházási szintű tervek készítésénél nyújt segítséget. Az olyan megyei szintű programoknál, mint a vizsgálat alatt álló Veszprém megyei is, a hatások felmérése csak közvetett módon lehetséges, mivel konkrét nyomvonalak vagy fejlesztési területek nem részei a dokumentumnak.

Élőhely-fragmentáció és elszigetelődés

Az újonnan épített utak élővilágra gyakorolt hatásai közül az élőhely-fragmentáció nevezhető a legjelentősebbnek. Az úthálózat fejlesztése során - a Natura 2000 területek elkerülésére nem alkalmas közlekedési relációkban - óhatatlanul szükségessé válnak olyan beruházások, amelyek esetében egy nagy, összefüggő élőhely mérete csökken és több darabra osztódik. Az élőhely pusztulása után kis, szétszórt darabjai fennmaradhatnak, amelyeket a közöttük lévő alkalmatlan élőhelyek (utak) izolálnak egymástól.

Zavarás

A várható zavarást két szempontból lehet értékelni: az építés okozta zavarás, és a későbbi rendszeres üzemelés okozta zavarás (műszaki kialakítás módja és az üzemeltetés módja). Az építés közvetlen zavaró hatása a már meglévő útpályára és annak keskeny szegélyező sávjára korlátozódik. Az építés következtében bekövetkező zavarás mértéke nagyban függ a tevékenységek idejének megválasztásától, a helytelen időben végzett cserjeirtás pl. a fészkelő madarak számára káros, míg a nedves mélyedéseken végzett földmunka az ott szaporodó kétéltűekre. Az építés során reális veszély lehet, hogy gépek, anyagok időlegesen tárolásával a szorosan vett építési területen kívül is károkat okoznak a növényzetben és a védett fajok állományaiban. Az építési és üzemelési feltételek szabályozása nem tárgya a nagytávú terv és hosszú távú program készítésének, arra ettől független jogszabályi és hatósági eszközök állnak rendelkezésre.

Szennyeződés

Az utak burkolatáról elvezetett csapadékvíz befogadjaként leggyakrabban egy felszíni vízfolyás szolgál, amely a keresztezés szelvényének közelében Natura 2000 területet is keresztezhet, így az útburkolatról lemosott szennyeződés igaz közvetve, de eljuthat az élőhely területére, azonban a vonatkozó határértékek betartása mellett a szennyeződés elkerülhető.

Az utak építése és üzemelése során képződő emmissziók ugyancsak szennyezésként lépnek fel egy úthoz közeli élőhely esetében, azonban az ilyen típusú szennyezések mértéke a forrástól távolodva jól ismertén csökken, ezért a konkrét nyomvonalas változat kiválasztásakor lehet a konkrét hatást figyelembe venni.

Az építés során az élővizetekbe szennyeződések a jogszabályi feltételek betartása mellett közvetlenül nem juthatnak, ezért vízi élőlények károsodása nem valószínűsíthető.

A projekt szintű Natura 2000 hatásbecslés a környezeti hatásvizsgálati eljáráson belül kerül lefolytatásra, amely során a részletes helyszíni bejárásra alapozott szakértői dokumentáció alapján állapítható meg a fenti hatások mértéke illetve azok hatása a közösségű jelentőségű élőhelyekre valamint az állat és növényfajokra

Területfoglalás

A területfoglalás a Natura 2000 területeken jelentkező hatások legdrasztikusabb formája. Az új infrastruktúra létesítmények építésekor az igénybe vett terület mint biológiailag aktív zöldfelület teljesen teljesen megszűnik. Az igénybevétel, a területfoglalás lehet ideiglenes vagy hosszátávú. Utóbbi esetben kicsi az esély arra, hogy belátható időn belül egy burkolt útból, ipari vagy lakóterületből újra aktív zöldfelület legyen. A területfoglalások ezért olyan irreverzibilis változásoknak tekinthetők, amelynek nagyságát mindenképpen a minimálisra kell szorítani.

A helyrajzi számmal kihirdetett Natura 2000 területek érintettségének pontos mértékét, azon belül a különböző élőhelytípusok veszélyeztetettségét csak az egyes projektek tervezése során, a településrendezési tervek szintjén lehet megállapítani.

Összegzés

A lehetséges hatások vizsgálatának egyik fő problémája a léptékből és a műfaji sajátosságból eredő különbözőség volt. A megyei program prioritásokat, kereteket és irányokat fektet le térképi lehatárolások nélkül, viszont a Natura 2000 területek kijelölése, lehatárolása az 1:4000-es méretarányú kataszteri térképek alapján történt meg hrsz. pontossággal. A prioritások és fejlesztési célok hatásainak vizsgálata megtörtént.

A területfejlesztési programra elvégezhető és elvégzett vizsgálat eredménye alapján megállapítást nyert, hogy Veszprém megye területfejlesztési programjában meghatározott céloknak és prioritásoknak nincsen jelentős hatása a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló, a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 1-4. számú mellékletében meghatározott fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére, ezért a kormányrendelet 10. § (2) szerinti Natura 2000 hatásbecslés elkészítése nem szükséges. A későbbiek során kiválasztásra kerülő, támogatást nyert egyes projektek előkészítése fázisában lesz lehetőség a konkrét területek ismeretében a hrsz. pontosságú hatásbecslés elvégzésére az egyes települési projektekhez kapcsolódóan, azok keretében. A területfejlesztési program alapelve a fenntarthatóság, melynek érvényesítésére a továbbtervezés során is ügyelni kell, a fejlesztési célok megvalósítása során pedig a környezeti értékelésben javasolt szempontoknak érvényre kell jutniuk. A megyei program léptékében ez kellő garanciát nyújt a Natura 2000 területek védelmére.

9. Összefoglalás

Az összefoglalás a Környezeti Értékelés legfontosabb megállapításait tartalmazza.

A Veszprém megyei területfejlesztési program környezeti teljesítményének értékeléséhez - megfelelően a 2/2005. (I.11.) Korm. rend. 4. sz. mellékletében rögzítetteknek is - olyan elemzési-értékelési módszertant alkalmaztunk, amely feltárta, hogy a megyei területfejlesztési programnak milyen közvetlen vagy közvetett kihatása lehet a környezetre, milyen környezeti hatások várhatók, illetve a hatások következtében, milyen természetűek és kiterjedésűek a várható hatások. A Program prioritásait egy fenntarthatósági értékrendhez is viszonyítottuk. A VÁTI által javasolt fenntarthatósági értékrend négy alappillére:

- törekvés a térségi autonómiára
- más térségek iránti felelősségvállalás
- a térség megújuló képességének biztosítása
- fenntartható térhasználat

A területfejlesztési program célkitűzései környezeti szempontból illeszkednek a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum célkitűzéseivel illetve ezen keresztül a Nemzeti Vidékstratégia 2020 tervhez, az Energiastratégiához, a vidékfejlesztési feladatokat magában foglaló Darányi Ignác Tervhez, az egészségügy fejlesztésének alapját képező Semmelweis Tervhez, a közigazgatás megújításának alapját képező Magyary Tervhez, a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához. A Nemzeti Vidékstratégia kapcsán tovább lehetne bővíteni a területfejlesztési programot a védett és érzékeny természeti területek gazdálkodási programjaival (MTÉT, Natura 2000), „Kert-Magyarország” kertészeti programmal, Génmegőrzés, biológiai alapok fejlesztése programmal, nemzeti erdőprogrammal. A vidékfejlesztést és a természetvédelmet összekapcsoló natúrpark hálózat Veszprém megyei kialakítási lehetőségének markánsabban meg kellene jelenni a területfejlesztési programban.

Veszprém megye környezetterhelésének meghatározásához, illetve az országos összehasonlításához az ökológiai lábnyom számítást használtuk. Magyarországon ez a mutató 3,7 ha/fő értéket, földterületet jelent. Veszprém megye értéke 3,8 ha ökológiailag produktív terület nagysága egy főre vetítve. A megye tehát fenntarthatóság szempontjából (ökológiai lábnyom mutató szerint) az országos átlagúnak tekinthető. A megyén belül azonban jól megfigyelhetők területi különbségek. A Bakony és a Balaton-felvidék néhány települése még az ökológiai teljesítőképesség határán belül található.

Veszprém megye területfejlesztési programja 3 átfogó célt rögzít, amelyet 10 stratégiai cél alapoz meg. A célokhoz illeszkedően a területfejlesztési stratégia 4 prioritástengelyt határoz meg, az ezekhez kapcsolódó beavatkozásokkal. A program tartalma részleteiben ennek a prioritás rendszernek a kifejtését tartalmazza. A prioritások tartalmának tömör, lényegre törő meghatározása adja a stratégia gerincét.

A 4 prioritás - eltérő tartalmuknál fogva - eltérő súllyal foglalkozik a környezeti elemekkel, környezeti hatásokkal, fenntarthatósági kérdésekkel. A 2. prioritási tengely - a megyei erőforrások fenntartható hasznosítását támogató - kapcsolódik közvetlenül és részletesebben a környezeti fenntarthatóság témaköréhez. A másik három prioritás legfeljebb áttételesen foglalkozik környezeti vonatkozásokkal. Közülük többnek lehetnek negatív környezeti hatásai is, amelyek ellentételezése szükséges.

A programban kijelölt prioritások elmaradása esetében tovább folytatódnak a helyzetfeltárásban kimutatott meglévő trendek, változási tendenciák. A megye gazdasági erejének növekedésének elmaradása a környezet szempontjából ambivalens eredménnyel járhat. Az új beruházások (Ipari parkok, Inkubátorházak, Innovációs és Szolgáltató Központok létrehozása) és létesítmények esetében szükségszerűen tovább fokozódik a környezet terhelése, ezért elmaradásuk még pozitívan is hathat a környezeti állapotra. A beruházások elmaradása a másik oldalról azt is jelenti, hogy a mostani foglalkoztatási nehézségek és más negatív trendek, tendenciák tovább folytatódnak (pl. népességfogyás, elvándorlás bizonyos térségekből, a gazdaság stagnálása, vízkészletek és talajok elszennyeződése, települési környezet leromlása stb.)

A stratégiai erőforrások megőrzése és az utódgenerációk számára történő átadása a fenntarthatóság alapja. A stratégiai erőforrások mértéktelen kiaknázása, vagy elszennyezése már rövid távon is a térség versenyképességének csökkenéséhez vezet. Veszprém megyében a Program szerint ilyen stratégiai erőforrás a természeti táj gazdagsága, változatossága, külön kiemelve a Balaton és a Bakony térségét. A természeti értékek mellett a kulturális értékek változatossága, a táji értékek gazdagsága is kiemelkedő a megyében. Fenntarthatósági és turisztikai szempontból különösen fontos a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a biológiai és táji sokszínűség fenntartása, valamint a táji örökség megőrzése. A felszíni és felszínalatti vizek, ásványvizek, ásványkincsek, az erdőterületek, a termőföld, a megye legnagyobb részén jó környezetállapot jelent még további olyan erőforrást, amelynek hosszútávú használatát veszélyeztetné a fenntarthatóság elvének elvetése.

A területfejlesztési program egyik alapelve a fenntarthatósági szempontok érvényesítése. A megye jövőképe és célrendszere is hangsúlyozza. A célrendszer és a prioritások - a megfogalmazott elvek szerint - nem okozzák közvetlenül a környezetminőség romlását. Egyes tervezett - a megye fejlesztése szempontjából kétségkívül nagy fontosságú és nélkülözhetetlen gazdaságfejlesztési – beavatkozások esetében a negatív hatások bekövetkezésének esélyét csökkentő kiegészítő javaslatok és szempontok beépítése célszerű a program érintett fejezeteibe. Különösen azon elemek esetében indokolt ez, amelyek magukban hordozzák a környezetkárosítás bekövetkeztenek lehetőségét is (1. ill. 3. prioritás). A fenntarthatóság elve, a környezeti értékek megóvása és a klímaváltozás negatív következményeinek csökkentése megfogalmazódott a programban, ugyanakkor Veszprém megyében a környezetbiztonság hangsúlyozását is feltétlenül szükségesnek tartjuk.